

گلشنِ گلشن

Ketabton.com

بهاره گلشنی خندانده کوی

اظهار الله اظہار

Izhar is a poet of accurate vision. His observation is sharp and keen. His response to his surroundings is quick, and poetry is marked with liberty, variety and romance. The precision of words goes with the rationality of his genuine fiery thoughts. The ideas are new and fresh. Like Dr. Johnson, he believes that there is no royal road to success in literature. That is why his style is elegant, effective and graceful. There is clarity, order and restraint in his poetry. His poetry fills you with admiration and you feel your taste for poetry, is getting mature. Izhar's poetry is an untraditional form of poetry, in the sense that it contains freshness, maturity and a unique quality of sound and sense.

By:-

*Pher Alam Shinwari
Daily Frontier Post,
Peshawar Pakistan.
Sunday, July 2, 2000*

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamia College Peshawar University
Phone: 240305

کاہنڈی دکل پیہ لاس کبھی خونڈنہ گوی

اظہار اللہ اظہار

سنہ یکبتہ اف رائٹرز (رجسٹرڈ) پبلسور (پاکستان)

۳ انتساب

د هاڅي دروند پلار په نامه چې وايي
"د عيت زخمو نه لا بنگاره شي
پوهه چې څومره حجابونه راوړي"

* * *

د خوږې مور بي بي په نوم چې وايي
زما دې هېڅ نه دي پکار بچيه
رې دې ودان کړه زما هرڅه ته ي

* * *

د خپل معصوم بچي حسان په نامه
چې زر تر زره د قرآن حافظ شي
او رې ترې جوړ کړي د اسلام مجاهد

له دا زما د والد صېب پروفېسر انعام الله جان قېن صاحب شعر دے
چې د هغوي په شعري مجموعۀ "ژوندون که بېلتون" کې چې چاپ دے
اظهار

د اشاعت حق محفوظ دے

کتاب : کابني دگل پاه لاس کېږي خوند: ټکوي
شاعر: اظهار الله اظهار
پاښتل: محمد فرېم انصاري
ترتیب: محمد اياز غزل، شکیل احمد ناياب
اهتمام: پروفېسر شوکت الله حن، محمد داؤد کمال
پروفېسر ټک: نوشاد حکيم، پروفېسر سيد ايوب شاه
روجه اشاعت: ۱۵ اگست ۲۰۰۰
پريس: انصاري پرنټنگ پريس محله جتکي پېښور
کتابت: ارشاد خان پښتو اکېډمي پېښور
قيمت: ۱۰۰ روپۍ

اظهار الله اظهار لکچرار اردو څانگه اسلاميه کالج

پېښور يونيورسټي

فون: ۲۴۰۳۰۵

هایئکو تپوتنی او نیوکی

د هایئکو ساخت او هیئت خه دے. کومو معروضی حالاتو او نفسیاتی عواملو زبې وې ده. خه تاریخ، ثقافتی او ساجی پس منظر لري او پښتو ادب ته کله، څنگه او له کومه راغلي ده. ددې وضاحتونو بېخي ضرورت نه دے پاتې شوه. ځکه چې اوس د دنیا د نورو ژبو او ادبیاتو نه قطع نظر د پښتو ژبې او ادب د سر نقادانو او ادیبانو هم په دې حوالې سره دومره ضروري مواد او اهم معلومات مخې ته راوړلي دي چې دوباره ذکر به یې نوستونکې د تکرار د بې خوندي او د نظر د ستومانۍ سره مخ کړي. گڼې نو دې سلسله کېنې زما مضمون چې زما د هایئکو رومي مجموعه "رانه غورېدونو کېنې بگړي شپنگلوي" کېنې چاپ شوه دے. باید چې اولوستلې شي. او بیا په تېره تېره د ښاغلي محمد یازغل صېب تفصیلي مقاله چې د هغوي د هایئکو په مجموعه "د ښائتونو د صحرا ورځي" کېنې موجوده ده

په دې حمله کېنې کښلې هواروې شي.

ځکه نو دلته زما مقصد د هایئکو په تیکنیک خه تحقیقی مضمون یا مقاله لیکل نه دي بلکې د هغې اختلافاتو سراسر هم نه بلکې سرسري شان جاج اختل دي. چې د تېرې په مرسته او د هایئکو په غندنه کېنې مخې ته راغلي دي. ممکنه ده چې په دې لړ کېنې زه د هایئکو خه فني او تیکنیکي اړخونه هم په گوته کړم. ولې حیثیت به یې د بحث د غوښتنې او موضوع د تقاضونه زیات هېڅ هم نه وي او زما دې خبرې سره به بېخي نه متعارض کېنې چې گڼې زما دا لیک په هایئکو باندې منضبط او مبسوط تحقیقی لیک نه دے.

تر اوسه پورې چې د هایئکو په مخالفت کېنې کوم لیکونه زما له نظره را تېر شوي دي هغوکېنې سنجیده او غېر سنجیده هر دوه قلمه ذهني رویو برخه اختلې ده. دې لړ کېنې چې غېر اصولي او د هایئکو د صنف سره په حسد، عصبیت او بې علمۍ باندې مینې بې حایه مخالفتونه په نظر راځي. هغه زه دخپل بحث نه ځکه او باسم چې داسې ذهني رویې د ژوند او ادب د غوښتنو نه صرف څنډه ده بلکې د نا اهلې د پټولو په هڅه کېنې د تېرې په اوږدو د ټوپک اړغودلو ناداني ده او د تېرې سره د دښمنۍ کولو لارې هوارول دي.

ایته د تېرې او هایئکو د تقابل په نتیجه کېنې چې کوم اصولي اختلافات یا بنیادي اندېښنې مخې ته راغلي دي. باید

رد عمل بیکاره کړو- د مثال یو څو نمونې دا دي:

”چراغ نیک اس بات کا تعلق ہے کہ تیر شاعر کو مارتا ہے
 اور اسکو گمانی کے اندھیروں میں دھکیلتا ہے جبکہ ہائیکو
 ایسا نہیں کرتا تو اس کا مختصر جواب یہ ہوگا کہ یہ تو بچے کی
 وسیع القبی ہے جو فرد کی بجائے قوم کو زندگی بخشتی ہے۔“

دوہمہ حوالہ:

”مون خلیق خوبہ نوم سرہ یو او د تپہی د خالق
 نوم چاتہ نہ وی معلوم نو دچا کارشہ دے سچہ یہ
 پتہ خیل وخت خرابوی۔ خلی خلق خو تر دی پوری
 وائی چہ تپہ شاعر ورکوی او ہائیکو ی را ژوندے
 کوی مطلب دا چہ د ژبی او ادب غم چاسرہ نشته
 صرف او صرف د خیل خان غم پہ معنہ کوی دی۔“

د حیرانتیا خبرہ دا دہ چہ گران تنقید کونکو بناغلیو
 اخر څنگه دا فرض کړه چہ گنہ انظار الله انظار په فای ژوند
 کبہ د تپہی د اهمیت نہ انکار کوی د خبری مطلب صرف او سر
 دو مره و چہ ہائیکو پہ تخلیقی سطح د فرد د انفرادیت نئی نہ
 کوی او خود نمائی چہ د تخلیق کار فطرت دے ورته ہائیکو
 کبہی د تسکین موندلو زیاتی موقی پہ لاس ورتی گنہ نو
 دغه معترضین دی پخیل گروان کبہی سر دتہ کوی او اودی
 وائی کہ چری د پنتو ژبی یو شاعر ادیب پخیلہ نامہ نظم
 نشر، غزل، ہائیکو، افسانہ، ناول، خاکہ، نکل وغیرہ لیکي نو

چہ جائزہ یی واخستے شي۔ خوله هر څه نه وړاندې زه
 بناغلیو ناقدینو ته فقط دومره گذارش کول غواړم چہ د
 کومو اعتراضونو مفصل او مدلل جوابونه ما په خپل
 مضمون ”ہائیکو د پنتو ادب کېسوی تیر“ کبہی ورکړی دی ہنہ
 دی لازمی اولوی او د تصفیہ شوو اختلافاتو دی پہ بیا بیا
 یی حایہ گردان نہ کوی گنہ نو او دی بنائی چہ زه پہ خپلو
 انتقادی معروضاتو کبہی پہ کوم کوم مقام تیندک شوے یا
 پہ کوم کومو حایونو کبہی تیر وتلے یم۔ زلمے نقاد بناغلی
 ازاد اشغری صیب پہ دی باب کبہی لیکي۔

”راته غوږ ونوکبہی بنگرې شپنگوي، نوم هم
 بنايسته او د تاپول گټې اپ هم بيايسته..... د
 اکثر و ملگرونه چہ ما کوی تبصرې پرې ولوستې
 یا واؤرېدې د هغې پہ باب به زه څه ووايم، خو
 دا به ووايم چہ کہ د اظهار د کتاب سر مقالہ پہ
 غور ولوستے شي نو پہ دی کبہی ددغو بناغلیو
 معترضینو د قانع کولو دپاره مواد شته۔“

ما په خپل ذکر کړے شوي مضمون کبہی د حقیقت څرگند
 کړے وو چہ:

”د تپہی شاعر ورک وي او د ہائیکو شاعر ژوندے
 او معلوم وي۔“

لهذا گڼو ناقدینو ددی خبرې پہ تر څ کبہی سنجید او طنزیہ

هنده به گنجی د پښتو د ادب پنگله او د پښتنو د اجتماعي ژوند
 سرمایه نه شي تسليموله بلکې پښتانه به يې په دې سبب
 رد کوي چې دا اصناف له بهره راغلي دي هکله نو دا دې
 خپلو خپلو علاقه او وطنونو ته واپس کړې شي که هر
 څومره پکښې هم د پښتنو د تاريخ، ثقافت، تهذيب، رسمونو
 او مذهبي، سماجي او نفسياتي رويو انگازې ولې نه راپورته
 کېږي. خداي دې نه کړي که چېرې داسې اوشي نو د پښتو
 ادب په لمن کې به اخر څه پاتې شي. اخر کوم خوا خوږه
 پښتون به دا اوغواړي چې د پښتو ژبې جولي دې د ادب د
 دې رنگارنگ اصنافو د سپردو نه سپوره پاتې شي. اوس هر
 کله چې تخليقي انفراديت د ملي او اجتماعي شعور په سفر کې
 برخه اخلي او د قايي ترقي په هلوځلو کې هم خپل ځانته
 حيثيت برقرار ساتي. نو بيا په دې کې د اعتراض څه کښائش دے
 ددې باوجود چې په معلوم کېدلو يا نه ورکېدلو او د خپل
 ځان غم په مخه اختو کېدو د زمکې او اسمان فرق دے.
 پوستونکي دې اوس په خپله انصاف او کړي چې د پښتو ژبې
 او ادب د ترقي غوښتونکي ښاغلي معتريفين دي که
 اظهار الله. اظهار.

راقم المعروف ليکلي وو

”تهپې صرف علاقائي يا پښتو ادب متاثره کړې چې
 هايکو په افائي تناظر کېدو د دنيا د هرې

ژبې، ادب او طبيقي سترگې ځان ته را اړولي دي.
 ددې خبرې په ترڅ کې ښاغلي اسير منگل ليکي:
 ”په نې صرف علاقائي يا پښتو ادب کو متاثر کړاېه چېکه
 هايکو کې عالمي پذيرائي هونې هے. ميرے خيال میں تهپے کې
 جو عالمي پذيرائي هونې هے وه ايشياء کے کسی اور صنف
 کو نصيب نهين هونې. هې وجه هے که انگريز مستشرقين
 نے زياده تحقيق تهپے پرکړې هے اور اس صنف پر جامع
 کتابين لکھ کر عالمي ادب سے اس صنف کو روشناس کړا
 هے.“

د ترجيې د فني لغزشونو نه قطع نظر د تعجب خبره
 داده چې د کوم اعتراض جواب ښاغلي اسير منگل کوي. هغه
 زما په مضمون کې يو ځاے هم موجود نه دے او نه ما
 دا دعوي کړې ده چې تهپې ته په عالي سطحې توجه نه ده
 شوې. مقصد يې دا و چې هايکو د دنيا په هره ژبه کې
 رواج موندلے دے او هره ژبه کې ليکے کېږي او تهپه
 د بين المللي پېژندکلو باوجود صرف په پښتو، پنجابي
 يا هندکو کې ليکے شوې ده. او هغه هم د بنيادي ساختيايي
 تبديلو سره. اوس که زما دې خبرې سره ښاغلي اسير منگل
 اتفاق نه لري نو بيا دې ماته په انگريزي، اطالوي، فرانسوي،
 جرمني، روسي، چيني، فارسي، اردو او د دنيا نورو لويو
 او وړو ژبو کې ليکې شوې يوڅو تهپې او ښايي ولې ددې

برعکس هائيگوت و دنيا په هره ژبه کېدای ليکلې شوې ده او ليکلې کېږي. چې گڼ ماشومانه چې شکره - زما په خيال بناغله اسير گڼلې زما نظرونه په پوره تناظر کېدای و کتلو هره ضرورت نه د هغه حسوس کېدای او د خپلې خوبې هغه عبارتونه چې دوستاي دي چې د هغوي ټاکلي شوي مقصد ته پرې تقويت رسېدای.

رنگ د ادب د خپل نظريې ته زيان ورسي. زه هم د داسې رجحان مدمت کوم خو زما په خيال چې بناغلي مشتاق مجروح شاه ته د فحش گويي نسبت کېدای دے او بيا ي د ثبوت په طور کوي نموني وړاندې کړي دي پهنې کېدې د ښکاره تېروتنو ښکار شوي دے. زما مقصد هرگز د يو غلط رجحان وکالت کول نه دي خو د حق او باطل ترمنځه فرق نه کول راته هم يو دغه خيانت ښکاري.

گڼان بناغله مشتاق مجروح په خپل مشون اتي اينلا کو هائيگو کېدې په راقم الحرفي د خپل خاص تنقيد ي چېر کلي کوي دي. ليکي:

در حقيقت فحش گويي يا فحش کاري د معاشرې د اخلاقياتو د چوکاټ نه د وتلو او د حد د ماتولو لونه جرم دے. چې د هوس ناکي، شهوت پرستي او عصمت فروشي ښکاره بلنې پکښې د انسان نه د ښه سوچ او نگ لاري خطا کوي او په سرې سترگې توري. بېشکه د داسې رجحان خلاف نه صرف قلمي جهاد پکار دے بلکې داسې حال کېدې توره وېتل زيات مناسب دي البته که ددغي عناصرو په مرسته په يوه بي ضرره پېرايه کېدې د ژوند وړ بېلابېلې او ښوولې شي. يا د معاشرې بربنډ او لغز اېخوند پکښې په داسې هنر او غنډلې شي چې پکښې د لذت پرستي نه برعکس د کراهت او نفرت تصور او تصوير راښکاره کېږي نو دا به فحش لټون پېر نه بلکې د اسلامي ادب په زمره کېدې راځي. ځکه چې د يو شي غلط او سم استعمال د هغې د ښه او بد فاصله کوي. اوس که يو نظم پرست "بهشتي زېور" ته

"نن اتي اينلا کو ميتو نژي هوم کېدې زېر بېدلې غني هائيگو د لغاشي اعلي ترينې نموني دي بلکې دا ښه په د شوق سره وېلې شوې اتي اينلا کو ميتو نژي هوم کېدې زېر بېدلې خو هائيگو ته بيلو پرنتې وېل مناسب دي"

وړاندې ليکي:

"په شاهدې کېدې راغلي ده چې بېتو شاعري کېدې تر اوسه د فلسفي شاعرانو نه علاوه بل چا نه فحش گويي نه ده کړې. واحد دا نو وارو صنف دے چې غني ليکونکيو د فحش گويي د پاره خاص کړے دے"

زه دا وېل نه غواړم چې بناغله مشتاق مجروح دې خپله اعلي و ارفع ادبي عصبي باندې لن غور اوکړي. بهر کيف په ادب کېدې فحش گويي واقعي چې د غنډلې وړ اقدام دے دغه

کرڻي له سر راوره ناداني گهڻي
 گهرک چي دکوي چرگي نه ماتهريني
 ورله په پوزه کڻي بنه ورکوي

چي پکښي د جرم اوسزا قانوني اړخ په تشيبي انداز
 کڻي وړاندي شوے دے اودا حکمت پکښي بيان شوے
 دے چي په بنطو پري نه دي ستول پکار گهڻي نو ماڙغه ي
 خرابيدے شي. خو بناغلي مشتاق ته پکښي بڼکاره غماشي
 بڼاري اوس دي دوستونکي چيله اووالي چي غماشي زما په
 هايگو کڻي ده کنه د بناغلي معترض په ذهن کڻي.

بحر تقدير که زما په هايگو کڻي د جاياتي حياتو د
 ادراک او اظهار سره سره د غماشي عناصر په لاشعوري
 توگه هم راغلي وي نو استغفرالله خداے ته هي دي توبه
 وي. بلکي زه د دا رنگ هايگو د Disonه کولو اعلان کوم.

البتہ د بناغلي مشتاق مجروح صيب دا دعوي بهي بي
 حايه ده. چي گهڻي په ډښتو کڻي د فلسفي شاعرانو نه، علاوه
 بل چا غماشي نه ده خوره کړي مگر هايگو کڻي داسي
 کڻي.

زه پوښتنه کوم چي ايا خوشحال خان خټک بابا فلسفي
 شاعر و او که نه، که جواب ي نفي کڻي وي نو بيا د هغوي
 په شاعري کڻي چي کومي ناروا شوخي او امپزشونه دي تر
 کومه پوري ي بناغلي ويغينلو Defend کولے شي.

کوک شاستر واي نو په دي کڻي به تصور دچا وي (هنذا
 دوه خميزونه په دي سلسله کڻي ډېر اهم دي يو موضوع
 او بل موضوع ته اړوچ - اوس که يو ښه خيال ته غلط
 اړوچ او شي نو ښه خيال به په دي سبب نه غندلے کڻي
 چي گهڻي ناروا اړوچ ورته اوکړے شو بلکي د غلطو اندازو
 سر غوڅول به عين انصاف وي.

بناغلي مشتاق مجروح چي د راقم المعروف په کومو
 هايگو باندې د فحش گوښي تهمت گولے دے د نموني په
 ډول ترې يو دوه هايگو وړاندي کڻي.

واده کڻي پام کوه ناوخته نه کړي
 چي استعمال کڻي ي اوبه نه راځي
 نو د کوهي ټولي چيني اوچي شي

زه نه پوهېږم چي اخر کوم داخلي انتشار بناغلي دي
 کچ بحثه نه را اوارولو چي نقل کړے شوې هايگو کڻي
 غماشي ده. چي نه ي لفظياتو کڻي د هوسناکۍ خه ترغيب
 شته اونه ي معني د شهوانيت چغلي خوري البتہ شرکنده
 پکښي د خاتم الانبياء ^{عليه السلام} د وينا دا مفهوم دے چي نچ
 دي بالغ شي نو واده ورله اوکړه - خلک چي زما په خيال
 ورستو ترې گهڻي پيچيدگه هم پيدا کېدے شي.
 بلنه هايگو :-

دو ٻيهر خبره دا ده جي بناغلي مشتاق جي د ٽيپي د پاكدامني
 نه صرف قابل دے. بلڪي وکالت جي هم کوي زما په خيال يا
 خوگني هغوي فقط نفس گشي او برگزیده ٽيپي اورسدي او
 لوستي دي او يا گني د ٽيپي لغاشي ورته لغاشي نه بنڪاري.
 د نقل کفر، کفر نه باشد په مصداق د بناغلي په خدمت
 کني دا شو ٽيپي ورايندي کني دي صراحت سره جي
 دا چرته اخوا د بخوا ٽيپي هم نه دي بلڪي د پڻتو ٽيپي
 مشهوري او معروف ٽيپي دي جي مستند و مطبوعه ٽيپو
 کني شمير لے کني.

يا قربانے :

په ما دي خبته نغاره کپه

ورکه غرمه شاه جي شملو له به درتلمه

جي خوله جي اخلي بم الله کپه

پيريان پري ناست دي اثيري به شي مينه

اسمان له ستور و غاره ورکپه

ماله جي ننگه اشتاغب نه را کوينه

سورے سورے پگولورا شي

جي پرها رونه دي گندوم خوله درکومه

دا د رشو نه چونگ دے - هيله لرم جي بناغلي مشتاق

سره به دي ٽيپو په صفائي کني گني تاويلات او توجيحات

وي گني نو دا به سني جي په پڻتو ربه کني صرف فلسفي

شاعرانو بخش گويي نه ده کپي بلڪه د پڻتو ٽيپي کلاسک او
 کلاسيکي دواپه قومه شاعرانو ته ددغه اعزاز پٽڪي په سر
 دے . او دا جي ٽيپه هم د لغاشي د زد نه په نه ده پاتي شوي.
 اصل کني جبايلات او لغاشي د يو تصوير دوه جدا جدا
 اړخونه دي خو مبيع جي يوه ده يعني جنس. اوس که دجنس
 صحت مند اړخ واخستل شي. نو د جبال احساس به پيدا
 کني او که نه رنجور اړخ جي موضوع جوړه شي نو لغاشي
 به تري سازي - دغه وجه ده جي د جذباتو په غورخنگ
 کني حني وخت په دواپو کني د امتياز کرينه رابنڪل گرانه
 شي. په داسي نازکو مرحلو کني ذهن د هر قومه الائنس
 نه په سائل پکار وي گني نو داسي حالتونه به راپيدا کني
 لکه جي بناغلي معترض ورسره مخ شوي دے.

دائي اينه کوهائيو ليکونکي بناغلي مشتاق دا هم يکي

” زمونڊ د پڻتو نوو ليکونکيو د هائيوگوطرف ته

مخه کپي ده او پکار هم ده د هني وجه چا کٽر

اسرار صلح دا بيانوي جي په پڻتو کني زمونڊ

متقد مينو دومره خه وٺائي دي جي اوسنو ليکونکيو

ته جي خه پر پڻي نه دي نو هڪه دوي په دي

نو وارد صنف کني د ليکلو کوششو نه کوي خو

هغه ورسره دا هم وائي جي هائيوگو ليکونکي مانه

ٻول سائيوگو بنڪاري زما يو بل ملگرے وائي جي

شوي ده. چې متقدمينو ورته د وېلو دپاره هېڅ نه دي پرېني اصولاً غلطه او غېر تحقيقي ده او ددې حقيقت منلو نه سترگې پټول دي. چې گڼې د هر دور د ادب خپلې تقاضې اسلوب، وگڼ، نفسيات، حوالې او غوښتنې وي.

نن چې په ادب کې د علامت، سريلزم، ترقی پسندی، اوان ازم، تجریدیت او ازاد خیال د تلازې وغېره کوم فکري او ټکنیکي تحریکونه راپورته شوي دي. او شعري او نثري ادب یې کومې ارتقاء او ارتفاع سره مخ کړې دے متقدمينو د هغې خوب هم نه و لیدل او د هغوي د خیال په حاشیه کې هم چرته دغه امکانات نه برېښدل زه د اتمې چې زمونږه کلاسیکي شاعرانو پښتو ادب ته مستقل او پاڅنه بنیادونه وربخښلي دي او راتلونکي کول ته لارې اسانې کړي دي خو دا دعوی چې گڼې د شعر او ادب د ارتقاء سفر هغوي د موضوع او فن په اعتبار داسې کمال ته اورسو چې بل چاته یې پکښې هېڅ نه دي پرېني زیات او سینه زوري ده.

ډاکټر صبا زمانه زیات په دې خبره پوه دے چې نن او پرون کې فرق وي نن چې دنیا د کومو پېښ سره مخ ده او کوم نوي نوي علوم او فنون په کې متعارف کېږي یا کوم سائنسي ایجادونه او تجربې پکښې کېږي هغه د متقدمينو زمانه کې چرته دے او چوونکې ادب ماضي سره سره د

سړپه ولې د ادبي اصنافو قات راغله دے چې اوس د جاپاني صنف نه کار اخستې کېږي. چارېته مړه شوې ده، رباعي نښته، قصیدې ختمې دي پکار ده چې زمونږ شاعران دغه خپل اصناف را ژوندی کړي او که خامخایه دي اصنافو کېني طبع آزمایي نه شي کول نو د پښتو خالص خپل صنف ټپه چې د هاینکو نه مختصره هم ده په هغې کېني دي طبع آزمایي کوي.

زه خپله هم دا غواړم چې ټپه دي اولیکه شي خو په دې کې څوک څه کول شي چې اوس نوے کول د ټپې په مقابله کېني د هاینکو تخلیق له زیاته ترجیح ورکوي. لهندا پکار دي چې ددې عمل په ورستو دي نفسیاتي عواملو او د عصري غوښتنو ته پام وړ او گرځول شي او بیا دا چې لولې تحریکونه په مخالفتونو نه مري بلکې نوره وده او زور موي. بحر کف د ښاغلي مضمون نگار د حوالې ددې لیک نه قدم په قدم د هاینکو صنف سره د هغوي د لاشعور هغه پټ عناد راڅرگندېږي چې د اتنی اینډ کولیکو باعث او محرک گرځېدل دے. بیا هم ښاغلي مجروح چې د محترم ډاکټر اسرار په حواله کومې خبرې کړي دي زه پرې اعتماد کوم اوس هغوي پوهه شه او ښاغلی ډاکټر اسرار. البته دا خبره چې نو وارد صنف هاینکو ته د نو و لیکونکیو ځکه مخه

عصري او زماني پېښو په نبض گوټي بډوي. (رضا عصري پېښې به تخليقي زړه چاودون د مرحلو نه خامخاواتېروي او محض د متقدمينو په ادبي کارنامو به انحصار نه کوي. کښې نو په معاشره کښې به د ادب افاديت ختم شي. اوس که چرې د واکور صېب په خبره څوک ايمان راوړي نو پښتو ادب به يو کام هم وړاندې لار نه شي او يو نه ختمد ونگر. محمود به يې په اعصابو لکه د خپسې ناست وي. دا حقيقت هم د چې دا سې سوچونو پښتو ادب ته لوسته زيان ورسوله دے.

د بناغلي واکور اسرار ددې نيم پخته اعتراض يو بيل اړخ دا هم دے چې نوي ليکونکي هايکو ځکه يکي چې گڼې د بره نه د نظم د نورو اصنافو دروازي بندې کړې شوي دي. دا خبره هم بې حقيقه او د شاهدي خلاف ده ځکه چې نن سبا کوم ناسته هايکو ليکونکي شاعران دي هغوي د غزل، ازاد او معرظم او گڼ شمېره ادبي اصنافو په حواله ته صرف پېژندل شو دي بلکې ادبي دنيا کښې منلې شوي او مستند دي مثلاً رياض تميم، محمد اياز غزل، شكيل احمد ناياب عامر گمياي، جنرال عبدالصمد مومند، نجيب الله عامر زېر حسرت او راقم الحرف پخپله هم چې شعري مجموعه "سترگو کښې خوب د گودر پاتې نشو" يې د چاچا کريم بخش د کال ۱۹۹۶ د ورمېښې انعام مستحقه گرځېدلې ده.

پاتې شو د گوران بناغلي واکور اسرار دا اعتراض چې د هايکو ليکونکي ټول سايکو دي. نو دا د هايکو تخليق او نويو د ذهني او نفسي کمپيو نو نه سراسر د بې علمي ثبوت دے او د هغې بهتان لرازي يوه کړې ده چې د هايکو غنډ ونگي يې وخت په وخت په څه نه څه شکل کښې کوي. زه نام چې بناغلي واکور صېب د ايم. بي. بي. ايس گوري تر لاسه کړې ده او سيکټري د ايم. بي. بي. ايس په نصاب کښې يو څانگه ده خودا هم حقيقت کښې چې بناغلي واکور اسرار صېب چرته هم پروفېشنل سايکټرېسټ نه پاتې شوے. بلکې د ملازمت دوران کښې او د ريتارمنټ اخستلو نه پس د يو ناکامه کوشش نه ورستو يې چرته عام پريکټس هم نه دے کړے او نه د هايکو د رغورانو د هغوي نه د علاج کولو څه شهادت په لاس راځي نو بيا اخر څنگه د هغوي ددې خيالي تشخيص سره اتفاق ولرے شي چې هايکو ليکونکي ټول سايکو دي اوس که بناغلي د ادب په دې تخليقي صنف کښې ځان له د ځايه پسدا کولو خوا هڅې لرونکيو ته په دغه سبب دا ناروا نسبت کوي نو بيا خود ادب د هر صنف سره تر يې د قلم خاوندان د دغه اعتراض په زد کښې راځي ځکه چې علت او سبب يې يو او مشترک دے. او که چرې بناغلي د هايکو سره د سايکو د قافيه د سمون په وجه مزاح پسدا کول غواړي نو چرې په ادب ورته زه دا وپېل غواړم چې اوس عموماً د مزاح

پیدا کونو دغه وسیله اوتی آف فیشن کونو کپنی او بالفرنس
 که د مزاج پیدا کو او دغه انداز خپل کرے شی نو ممکنه ده
 چی شوک دا هم اووایی چی د غزل لیکو نکی خپل وی د کتل لیکو نکی
 دل اول وی او د تپنی خالق کپی وی عالی هند القیاس ولی دا
 به د مزاج پیدا کونو د پوره پر پوتی حربه او وسیله وی
 او هغه مزاج چی نفع په نفعه د یو انسان یا د یو طبیعی
 جذبات او احساسات زحیی کوی. د ادب د اعلی او رفیع
 منصب سره هچ سمون نه لری.

تر شو پوری چی د ای ایسا کو هاینکو د مضمون نگار
 بناغلی شتاق مجروح د یو بل ملگری دوی احتیاج تعلق
 دے چی کنی چاربتنه 'قصیده' رباعی او تپه خه مره
 شوی خو نه دی چی لیکو نکی چاپانی صنف هاینکو لیکي.
 د پری حایه په دی چی یو هاینکو لیکو نکی هم دا نه
 وی وپلی چی شوک دی په گوته شوی دخی اصنافو کنبی
 طبع آزمایی نه کوی ددی اعتراض نوعیت بیچی دا سپی دے که
 چی شوک اووایی چی لو بناری دی کرکت 'هاکی' جناسنگ او
 سکواش وغیره نه کوی. بلکې ددی په خاے دی کشتی
 میرغپ کبابی او گولوی رسته وغیره کول شروع کری چی
 چرته روایت ئی ختم نه شی. بله لویه د افسوس خبره دا
 ده چی د "هندا ماکنزم" غوندي د فزیم تحقیقی کتاب
 لیکونکے بناغلی شتاق چی د کوم ملگری په حواله خبره کری

۵۰ - نو د هغه هچ نوم ' ادبی حیثیت او درک ئی نه دے په
 گوته کرے چی د تحقیقی اصولو خلاف او ادبی دیانت نه
 قیسته ده. زما په خیال دغه رنگ بناغلی شتاق مجروح د
 یو فرمی کردار په خوله کنبی خپله ژبه ایبې ده او په
 پوی تراشای شوی مجسمه کنبی ئی د هاینکو خلاف خپل
 ذاتی جذبات وراوندی کری دی خو سرے شه اووایی زمونږ
 قایمی مزاج داسې جوړ شوے دے چی مونږ مری راژوندي
 کوو او ژوندي وژنو.

پروفیسر بناغلی داورخان داؤد په خپل یو مضمون کنبی
 د هاینکو او تپنی د هیئت د اختلاف په حقله لیکي:
 "خنی محققین د تپنی د هاینکو سره نزدی تعلق
 په گوته کوی خو که وکتے شی نو بنیادی لحاظ
 سره دی دواړو کنبی د هیئت په لحاظ د پری زیات
 فرق دے. هاینکو د چاپانی ادب یو مشهور صنف
 دے. که د تپنی ددی د خصوصیت او مقبولیت
 راز هم ددی په اختصار او جامعیت کنبی دے
 خو هاینکو کنبی صرف درې مصرعی وی. رومی
 مصرعه کنبی پنځه، دوهمه کنبی اووه او دریمه
 کنبی پنځه سوتی اهنگونه وی یعنی دا ټول نظم
 اوولس سوتی اهنگونه لری. رومی او دریمه
 مصرعه ئی برابره او هم قافیہ او دوهمه یا منحنی

ڏي ڏوڙ صوتي اهنگونو سومره ڏ ڏوي نه
اورده وي يعني هائيگو ڏ هيٺ او موضوع دوارو
په لحاظ ڏ مخصوص شرائطو پابنده وي.

ڏ هائيگو ڏ صوتي اهنگ نظام ڏ بحر متقارب
ددي ارکانو مطابق ڪڍڻ شي

	}	۵	=	فعلن فعلن فع
۱۴		<	=	فعلن فعلن فعلن فع
		۵	=	فعلن فعلن فع

خو ددي برعڪس ڏ ٽيڙي ڏ ڏوڙ مصرعو ڏ صوتي
اهنگونو يا ملي اوزونو ترتيباً ڏي ڇول ڏے
۲۲ = ۱۳ + ۹
نه

ڏ پروفيسر صيب فرمودات په سر سترگو خو ڇڙي
نيگري ٽيا ڪاڻي په ڪنڀي محوسبني او يو ڄاڻ ڏ ڪنڀي په
ڪنڀي ڏ تحقيقي سپرٽي خلاف ڏ سهولت احساس هم پتا
پتو ڏ ڪوي ددي نه علاوه ڏ هغوي ڏ حوالي دا ليک يو فني
تيسرڪ سره هم ڄا شو ڏے.

معلومبني دا ڇي پروفيسر صيب ڏ هائيگو هيٺي
ادلون بدلون ساختياقي تبديلي او ٽيڪنيڪي ارتقاپه
نظر ڪنڀي نه ڏ ساتي ڪنڀي نو هائيگو به ڏ او ولسو چيو
او ۵ - < - ۵ ڏ ترتيب په حڪمي او حتمي تقسيم ڪنڀي نه
داوتله يا ڏ هم مڪنه ڏ ڇي ددي سلسله ڪنڀي پروفيسر صيب

بيني رجعت پسندانه ادبي ذهني ڏري ڇي ڏ هائيگو ڏ صنف
نه ڏ يو خاص مڪتبه فڪر ٽاڪي شوي قيود او حدود نه
پورته ڪول غواڻي. ڪنڀي نو ڏ جاپان ورجينه هائيگو ڏ ڪنڀي
باشو او ورستو ناقدينو ڇي ماسولو ڪاشيڪي په ڪنڀي
اهم ڏے. دغه ترتيب حرف اخر نه ڏے ڪنڀي او بيا په عالمي
ادب ڪنڀي ڏ يوڀي مصرعي 'دوو مصرعو او دري مصرعو هائيگو
ليکلو تجربتي هم شوي دي. ڪڍڻ شي پروفيسر صيب ته هغه
ڏ اتفات قابل نه وي بڪاره شوي ولي بيا ڏي هم وضاحت
لازمي پڪار ڏ.

بحر حال پروفيسر صيب ڇي ڏ هائيگو دپاره ڏ بحر متقارب
ڏ ارکانو ڪوم ترتيب منڻ ڏے او په مثال ڪنڀي ڏ ڏ هيون صياد
صيب ڪومه هائيگو ورائندي ڪري ڏے - دوارو ڪنڀي هڻڻ ترون
او نسبت نشته 'هائيگو په پڻتو ٿيه ڪنڀي ڏ ڇي ڏ زميه
اوزانو دڻي قمونو سره هم اهنگي نه ڏري او مطلق ڏ
بحر متقارب په بنود ڏي شوي بحر نه مقطع ڪنڀي حڪم
ڇي ڏ پڻتو ٿي او هائيگو ڄانته يو مزاج ڏے او ڏ هڻي
په دغه تجويز شوي بحر باندي بني تقطيع نه ڪنڀي.
هائيگو ڏے.

هدرد ڏي نوم ڏے
په مينه نه پوهڻي
ساده ماشوم ڏے

بله اهم خبره دا ده چي فعلن فعلن فع به اصل کښي
 پنځه نه بلکي شپږ ارکان يا اصوات لري فع به دوو حرکتو
 اډانه لري البته چونکي به فع کښي د فني اصطلاح ترغه
 سبب خفيف د نو په خاني موقعو پکښي يو حرکت
 او غورځښي خو هېڅه داسې نه وي اوس که څوک د
 پروفېسر سبب په گوته کړي شوي دغه اهنگونه راجمع
 کړي نو شمېر به يې اوونځ نه بلکي شل وي. ددې ټول بحث
 مقصد دادې چې پښتو هايکو د غږ فطري قدغنونه په
 غارکښي ديکه کول نه دي پکار. اوس که څوک په دغه
 جاپاني ساخت کښي هايکو ليکي که په متوازي الاضلاع
 هيت کښي که مردف او مقفي هايکو ليکي که ازادي او
 معرا هايکو پابندي پري نه دي لگول پکار ځکه چې پښتو
 ژبه يوه داسې ژبه ده چې د وسيع المشربي او وسيع القلبي
 يا وصف غږ فطري اصنافو او هيتونو له په زړه کښي
 چرته هم خاڼ نه ورکوي لهندا د هايکو هغه ساخت او
 هيت به پاتې کښي چې پکښي د پښتو ژبي د مزاج رعایت
 اوساڼ شي که څوک ورسره اتفاق کوي که اختلاف.

بناغلي پرېشان داودزې ليکي:

"د بناغلي اظهار دا هايکو مي ځکه د دري مصرعه ايزو
 نظمو په نامه يادي کړې چې دلته هم په هره يوه هايکو
 کښي يو پوره مضمون خاڼ شو دے؟"

زه منم چې د ژوند او ادب په حقله د بناغلي پرېشان
 يو ځانگړې نقطه نظر دے. بيا هم د هغوي د منقوله راڼي
 نه ددې غلط فهمي خورېد واندېښنه ده چې گڼي به
 هايکو کښي پوره مضمون نه بيانوي، بلکي هايکو د نيمگو
 مضمونونو يو ت او ورک تصوير وي. ممکنه ده چې د
 هغوي دا خيال نه وي خو په يک کښي يې دې طرفته د
 پام گرځولو ښکاره احتمال موجود د په دې موقعه به
 دا خبره کول هم يې ځايه نه وي چې گڼي د هايکو بنیادي
 طور سره د فطرت د مصوري او تصوير کشي نه عبارت
 دے دا حقيقت دے چې د تن هايکو گڼي ارتقائي مرحلې
 تر سره کړي دي او د فطرت د بناښته منظرونو د تصوير
 کاري نه علاوه يې د انسان د داخلي کيفياتو او لاشعورانه
 انځورونه هم رانکلي دي او د ابهام او وضاحت له امتزاج
 يې د داسې گڼي اړخيزو نفياتي حالتونو نه پرده پورته
 کړې ده چې تخليقي امکاناتو يې د ناسني تجربولاري پرانستې
 دي او داسې هلته کښي چې په هايکو کښي دي پوره
 مضمون يا د موضوع واره غوښتې په فني چاپکدستي
 سره هم اهنگ کړي شي. لهندا يوې ښه هايکو کښي د
 مضمون د نيمگر تيا خيال سره اتفاق نه شي کېدے.

پاتې شوه د بناغلي پرېشان سبب دا خبره چې هايکو
 ته دري مصرعه ايز نظمو نه وايي نو په دې سلسله کښي

درشل پر ٻڙي ڇي ڏ لو ستونگي ذهن پڇيلاءِ ددغو سلسلو
 ڪري رهيو ڪيئي رايو هائے ڪري البته دا رعایت پکيئي لازمي
 ساڻي ڇي هئداسي ڪلهي توري يا نڪتي پکيئي پر ٻڙي ڇي
 په تصوير جو رولو ڪيئي مرستيالي ثابتي شي. او ڏ مضمون
 ڏ نيگريٽيا احساس په ورستو اوتيمبوي.

په دي لپ ڪيئي دا خبره هم ڪهدے شي ڇي ڇني اصنافو
 ته ڏ ڇني خلقو زيات ملان او رجحان وي نوڪه چاته
 داسي محوسلڙي نوڇه ڏ فڪر مندي خبره نه ده او
 نه يو صنف ته ڏ زياتو ورماتبد و نه دا ثابتي ڪيئي
 ڇي هغه دي خارجا مافوق الاصناف اوگريٽي. هغه ڪه ته
 وي ڪه هائنگو.

بناغلي رحمت شاه سائل صنب ڏ بناغلي اسماعيل گوهر
 په شعري مجموعه مڪا (ڇي) ڏ پنتو ٻيئي اولني ڏ هائنگو
 مجموعه ده) ڏ هائنگو ڏ صنف خلاف خيل كوم خيالات
 حرڪت ڪري دي. ڏ هئي لب لياپ دادے ڇي ڪيئي اشعيل گوهر
 خيل گن شاعرانه خيالات په دغه پيرا په ڪيئي ضائع ڪريدي.
 ڏ حبرانتيا خبره دا ده ڇي بناغلي سائل اخر داڻگه مناي
 دي ڇي ڪيئي تخليقي روح ڏ يو مخصوص ظاهري ڪاليت پابند
 او محتاج وي اوڪه ڏ يو معلوم هئيت په چوڪا ڪيئي تخليقي
 جذبه خيل اظهار اوڪري يا له هان سره ڏ رائج اصنافو
 نه بييل هئداسي نوڇيل افاديت به اوبائيلي. م

عرض دے ڇي هر دري مصره اين نظم هائنگو نه وي هڪه
 ڇي ڏ هائنگو خيل داسي ساختيا ڪرپه وره 'نفسياي ماهيتون
 تيڪنيڪي غوبنتي او داخلي اړخونه دي ڇي عام دري مصره اين
 نظرونه ڏ په اسانه نه شي زغملے.

ڏ مڙمنڻي سلسلي شاهين خيال دے ڇي هغوي ٽپه
 ووري نو دا اطمينان ورته اوشي ڇي خبره سرته اورسپاه
 خود هائنگو ڏ اورپد ونه پس ورته داسي محوسلڙي
 ڇي هه خبره لاڀاتي ده او يو قسم ڏ تندي او تشنگي
 احساس ورته ڪيئي.

چونگي مڙمنڻي سلسلي شاهين ڏ روهمي سندرو
 سلسله ڪيئي په پنتو تهو راتولو ڪيئي بلا وخت صرف
 ڪرے دے او دغه رنگ دغي خوب اولسي صنف سره ڏ نوره
 هم زياته وابستگي او تپون پيدا شوء دے هڪه ورته
 داسي احساس ڪيئي. ڪهدے شي ڪه هغوي ڏ هائنگو دوستو
 له هم ڏن خيل قيمتي وخت ورکيو نو ڏ تندي او نيگريٽيا
 احساس به ورته بيان ڪيئي او ڏ هائنگو په سلسله ڪيئي
 به ڏ خيل زور موقف نه لاس په سر شي. هڪه ڇي
 كوم شين ونه عموماً په عادتونو ڪيئي راشي نو بيا زيات
 اپيل ڪوي.

بله دا ڇي ڏ هائنگو تيڪنيڪ هم هئداسي دا رنگي دے ڇي
 ڇني سلسلي شعوري طور سره ڏ. ابهام، ابهام يا اخفا په

دَسائلِ صِيبِ خِیلِ ذَاتِي تَأْتِي خَوْ كَيْدِ شَيْ خَوْ مِثْلِ شَوْءِ
 حَقِيقَتِ دَادِ عِجِي هَرِ رُوحِ دُخْدَايْ پِهَ قَدْرَتِ دُ جِوَسِي
 خَوْ بِنَهْ اَوْ اَتَقَابِ پَخْلَهْ كُويِ نُو مَعْقُولَهْ خَبِرَهْ دَا دَهْ عِجِي
 هَرِ تَغْلِيَقِي رُوحِ دِي دُ خِیلِ نُو عِ فِطْرِي اِمْتِزَاجِ تَهْ پِرِ عِغُودِ لَ
 شِي كِنِي نُو مِصْنُوعِي اِخْتِلَافِ بَهْ يِ لَهْ بَرْمَهْ اَوْ غُورِ خُويِ .
 مَقْصِدِ دَا هَمِ نَهْ دَعِ عِجِي فِئِي حَكْمَتِ عَمَلِي نَهْ دِي كَارَتَهْ اِخْتِ
 كِنِي . بَحْرِ مَالِ كَهْ يُو تَغْلِيَقِي غُورِ خُتْكَ دُ هَايْ كُو پِهْرَا يَهْ
 كِنِي حَانَ بِنِكَارَهْ كُولِ غُوَارِي اَوْ جِبْرَا يِ خُوكِ دُ غَزَلِ
 چَارِبَتِي يَا تَهِي قَا مِ يَا سَا نِجِي تَهْ اِرْوَلِ غُوَارِي نُو دَا سِي غِبْرِ
 فِطْرِي اَوْ خَطْرِنَا كِ بَهْ وِي لَكِهْ عِجِي دُ مَعْمُولِ خِلَافِ مَاشُومِ بِي
 لَهْ حَهْ ضَرُورَتِ نَهْ پِهْ لُوعِ اِبْرِشَنِ پِي دَا كُولُو لَهْ تَرْجِيحِ
 وِرْ كِ يَ شِي .

تَغْلِيَقِي جِوَهْرِ خَوْ دُ مَلْغَلِي پِهْ مِثَالِ دَعِ . هِنَهْ كَهْ هَرَهْ
 پِهْرَا يَهْ اَوْ هَرِ چَرْتَهْ وِي خِیلِ قَدْرِ اَوْ قِيَمَتِ نَهْ وِرْ كُويِ . اِلْتِهَادِ
 جِوَهْرِي دُ نَظَرِ مَوْجُودِ كِي پِكِنِي بِنِيَادِي شَرْطِ دَعِ . مِشْرَانُو
 وِثْلِي دِي عِجِي لَعْلِ پِهْ اِيْرِ وِ كِنِي نَهْ پَتِهِي جُكَلَهْ زَهْ دَا دَعُويِ
 كُومِ عِجِي دُ اِخْتِلَافَاتُو اَوْ مَخَالِفَتُونُو اِيْرِي بَهْ دُ هَايْ كُو لَعْلِ كَلَهْ هَمِ
 پَتِ نَكْرَهْ شِي خَوْ شَرْطِ پِكِنِي دَا دَعِ عِجِي دُ هَايْ كُو پِهْ وِرْسَتُو
 دُ يُو لُوعِ تَغْلِيَقِي رُوحِ اِنْكَازِي رَپُورْتَهْ كِنِي . وِرْسَرَهْ دَا
 خَبِرَهْ هَمِ زِيَا تُو مِ عِجِي هَايْ كُو شَاعِرَانَهْ خِيَالَاتِ نَهْ ضَا نِعِ كُويِ .
 بَلْ كِي بَقَا اَوْ دَوَامِ وِرْتَهْ وِرْجِي بِي . كَهْ دَا سِي تَهْ وِهْ نُو دُ سَائِلِ صِيبِ

دُ تَنْقِيْدِ نَهْ پَسِ بَهْ چَا هَمِ هَايْ كُو نَهْ وِهْ لِيْ كِي خَوْ ثَابِتَهْ شَوْءِ
 عِجِي دُ خِيَالِ لُورُوَايْ ، دُ جِنْدِي اَفَا قِيْتِ ، دُ رِيْ دُ نَزَا كَتِ اِدْرَا كِ
 اَوْ شَعُورِ اَوْ دُ تَخْلِيْقِ دُ زَبْرَهْ چَا وُ دُونِ شَرْحِي كِي كَهْ پِهْ هَرِ
 صِنْفِ كِنِي وِي دُ خِيَالِي لَارِي خِنْدَانِ پَخْلَهْ لَرِي كُويِ اَوْ
 بِيَا دَا هَمِ دَهْ عِجِي سِپَرِ لَهْ خَوْ دُ خِيَلُو وَا رَهْ رَنْگُونَهْ پِهْ سِيبِ
 سِپَرِ لَهْ وِي اَوْ سِي كَهْ خُوكِ وَا يِي عِجِي دُ كَلَابِ دُ كَهْلِ وِ بِي دِي
 پِهْ هَرِ كَهْلِ كِنِي پِي دَا شِي كِنِي نُو قَوْلِ كَلُونَهْ پِهْ دُ خِيَلُو
 هَمِهْ نَكِهْتُونُو بَا وِجُودِ ضَا نِعِ يَا وِرْ كِ شِي نُو خُومِرَهْ يِ
 حَا يَهْ بَهْ وِي .

مَحْتَمِ بِنَا غَلِي اِبَا سِيْنِ يُو سَفْرَهْ عِجِي پِهْ خِيَالِي شَعْرِي
 عِجِي عِي ” غُورِ خُتْكَ نُو “ كِنِي يِ دُ خَوْ يِ دُ خُونِ دُ بِيْدَلُولُو
 دِپَارَهْ هَمِ يُو يِ تَهِي قَدْرِي لَهْ حُأَيْ نَهْ دَعِ وِرْ كِ يَ خَوْ
 بِيَا هَمِ دُ تَهِي دُ مَدَا فِعِيْنُو پِهْ صِفِ كِنِي اَوْ دَرِبَدَلِ غُوَارِي
 (اَكْرِ عِجِي زِمَا پِهْ خِيَالِ پَتِهْ دُ وِرَهْ قُويِ صِنْفِ دَعِ عِجِي دُ جَا دُ هِنَجِ
 قِمَهْ دُ دَفَاعِ حَهْ حَاجَتِ وِرْتَهْ نَشْتَهْ)

بِنَا غَلِي دُ وِرْجِ پَانَهْ مِشْرَقِ پِيْنُورِ پِهْ يُو كَالَمِ كِنِي دُ
 ” هَايْ كِي ” دُ سَرِ خَطِ لَانْدِي دُ هَايْ كُو خِلَافِ پِهْ دَا سِي
 اسْتِهْذَا ئِي پِهْرَا يَهْ كِنِي خِيَالِي وِسُوسِي شَرْحِ كُنْدِ وِي . لِيْ كِي :
 ” هَايْ كُو كِي مِثْمَاسِ سِجِي اِنْكَارِ نِهِيں لِيْ كِنِ پِشْتُو عَوَا مِي
 ادبِ مِيں اِسْ سَهْ زِيَا دَهْ شَكْفَتَهْ رُوحِ پُرُورِ اَوْ رُپُرُ مَغْرِ صِنْفِ
 سَخْنِ تَهْ مَوْجُودِ هِيَهْ . تَهْ كِهْ مَخْتَصَرِ تَرِيْنِ پِهْرَا يَهْ مِيں جِسْ

پرانتلی شوی ده یا کومه تشیای پدرايه خپله کړې شوي
 ده د تفييلاتو باوجود بي حايه او ناقصه ده. خو که چرې
 له ساعت له ورسره اتفاق هم اوکړه شي نو بناغله اباسين
 به دا حقيقتونه ځنگله په شاتسبوي چې د رکشي سفر د
 موټر ساينکل د سفر نه زيات محفوظ او د عزت جوگه وي.
 ځکه چې رکشه کښې د پردې پوره پوره انتظام وي او دا
 صفتونه په موټر ساينکل کښې نشته. بناغله اباسين وايي
 چې په موټر ساينکل د درېو نه زياتي سوري هم سفر کوله
 شي. او رکشکښې دا گنجائش موجود نه وي. خو بناغله دې
 ماته دا او وايي چې اخر داسې کوم ضرورت دے چې په موټر
 ساينکل د درېو نه زيات کسان سوزوي او که چرې داسې هم
 اوشي نو ايا خلقو ته به هغه کسان بسوي يا کم از کم اواره
 گرد نه ښکاري؟ زما په خيال د وکالت د وگړي تر لاسه کولو
 نه پس بناغلي ته دا علم ضرور پکار و چې په موټر ساينکل
 د گنجائش نه زيات تنان سورېدل يو قانوني جرم دے
 خو ښکاري دا چې په داسې مثالونو وړاندې کولو بناغله
 اباسين په چالاني کول غواړي. چې زه ورسره اختلاف
 کوم.

محترم بناغله اباسين دا هم وايي چې هاييکو د ټپې
 کره مېلنه ده. او مېلمانده څوک د کور مالکان شي جوړولے
 زما په خيال داسې سوچ نه صرف تنگ نظري ده بلکې

د پښتنو د تاريخ، تهذيب او د رواياتو نه هم د لاعلمي
 ثبوت دے. ځکه چې پښتنو کره که د سر دښمن هم پناه
 واخي نو پښتانه ي په خپله توره او په خپله وينه
 حفاظت کوي هم دغه مزاج د پښتو ژبې دے چې يو ځل
 کوم صنف خپل کړي نو بيا ي نه پردې کوي. او س که
 بالفرض ټپه هاييکو د کور مالکه جوړه کړي نو دا خو به
 د ټپې اعلي طرفي وي او دغه رنگ په ټپه نوره هم د
 قدر وړ او گرځوي. حالانکې حقيقت دا دے چې د هاييکو
 وجود د ټپې دپاره پيراساټ parasite نه دے. بلکې
 هاييکو د جهد للبقا په سفر کښې ځان له نوي نوي
 منزلونه لټوي. چې د ځني استثنائي صورتونو نه
 يو اړخ ته ټپې سره هېڅ مشابهت او مماثلت نه لري بلکې
 د ماورن سنسبلټي او جديد حياتو په حواله هاييکو د
 ټپې نه څو قدمه وړاندې روانه ده. ځکه خو د بناغلي
 اباسين دا ضد هم بڼې ي حايه دے چې گڼې د ټپې په
 موجودگي کښې هاييکو خپل ځان ژوند نه شي ساتلے
 په دې حقله د بناغلي زېر حسرت دا تجزيه د لوستو جوگه
 ده. يکي دے:

"خه موده وړاندې زمونږ پښتو ليکونکيو ډرنگه
 "خريکه" "ترايلي" او هاييکو غوندي نوو
 صنفونو باندې خپله طبع آزمائي شروع کړې

ده۔ او خيالي ڪلهي توانائي پري صرف کوي لکيا دي.
 دغو اصنافو ڪنهي ”شريڪه“ او ”ترايلي داسي“ و
 ڇي خيل وجود ڪنهي ڏ توانائي ڏ فقدان له سببه
 جي ڇاه وړاندي سفر جاري ونه ساتل شو
 اولائي ڇاه سڀر ڪنهي پونهي نه ده وڻسلي ڇي
 خيل منطقي انجام يا طبعي مرڪ سره مخامخ شو
 يواڻي ”هاينگو“ داسي تن او تند جاپاني صنف
 وڇي به پڻتنه خاوره ڪنهي جي خيالي جسر ڇي
 مضبوطي ڪري..... دا جاپان صنف ڏ خيل
 مخصوص مزاج طرز او ڪره وره حامل وو. ولي
 دي ڇاه هائگو ڪنهي پڻتنو شاعرانو ڏ پڻتون
 بوتي قلمونه وگول او نن دغه بوته وده کوي
 او ڏ بيوي تنه وري وڻي شڪل اخلي - ڏ پڻتنو
 سترگو ته جي داسي رنگارنگ ڪلمونه سپري دي
 ڇي بناوت او سينگار ته جي سترگي برهيني ۱۵

بناغله اباسين ڇاه خيل ڪالم ڪنهي يو عجيبه خبره دا
 هم کوي. ليکي ۱
 ”میں ادب کے ادنیٰ مفتی کی حیثیت سے یہ فتویٰ جاری کر رہا
 ہوں کہ پشتو ادب میں ٹیپ کے ہوتے ہوئے ہائگو کی بدعت
 کی چنداں ضرورت نہیں؛ ۱۵
 گران بناغله دنه يو واري بيا تيندک شوے دے. ڇڪه ڇي

اول خو ڇاه ادب ڪنهي ڏ مفتيانو ڏ سره جوار نه لاپيدا ڪنهي
 ادب ڇه شريعت کورپي خون نه دے او ڪه ڇري ڏ بناغله دا
 ارمان وي ڇي ڪنهي هغه دي ڏ ادب وڻس مڻي او مڻي ڇي نو
 بيا پڪار نه وه ڇي خان ته جي ڏ ادني مفتي نسبت ڪپے و
 ڇڪه ڇي دغه رنگ انگار او افتخار دوايه رايو ڇاه ڪنهي
 او دا عمل اجتماع ضدین گهڻل ڪنهي. دا حقيقت دے ڇي ڏ
 اعلي ڏ تلازمي او ڏ علم ڏ وصف نه سڀو مفتي مفتي ڪپدے
 نڌا ڇي. مڪنه ده ڏ مفتي اعظم ڏ منصب ڇاه وجه بناغله
 ددغي غلط فهمي بناکوشوے وي او مڻه رنگ ترپي ڏ ادني
 مفتي دا ڇي لاري ڪوونڪي اصطلاح سرڻوشوي وي. بيا هم بناغله
 ته دا پته لگبدل پڪاره ڇي ڏ ادني مفتي ڏ نسبت سره فتوي
 ڏ منلو او سجت قابله نه باقي ڪنهي. خو زما ڇاه خيال گران
 بناغله اباسين لوستونکو ته دا وڻل غواڙي ڇي ما هر ڇه
 فرمايائي دي يا زه ڇي هر ڇه فرمايم - هيچري جي هم او نه
 مڻي. يا دا هم ڪپدے شي ڇي بناغله اباسين ڏ ادني او مفتي
 ادبي مشورو و رکوونڪي ته ڏ ادني مفتي تامل و رکوي.
 والله اعلم بالصواب.

بيا هم زه نه پوهينم ڇي بناغله اباسين هائگو ته
 بدعت ڇاه ڪوم خيال وڻسلي دي ڇڪه ڇي ڏ تخليق عمل يو
 مقدس او سڀڻل عمل دے. او هر ڪڏي هائگو ڏ تخليقي زره
 چاودون راز پڻدلے يو ژوندے شعري صنف او ڪر ڇپو

نو بيا ولي بناغلي اباسين چي خيله هم ذ لفظ د حرمت منون
 دے دا ناروا خبري کوي خوداسي بنکاري چي په گسران
 بناغلي د بدعت معنی په سم ډول نه ده منکشفه شوي
 او د تفهيم په سلسله کني د ذهني انقباض او عدم سهولت
 بنکار شوه دے.

د ساهو ليکونکو د څلېر يستم اېرېل دوه زرم د روداد
 ترغه بناغلي واکتور راج ولي شاه څوک صېب دا سوال راوچت
 کړو چي لکه څنگه پته په موسيقي کني خيله ځانته يوه
 پېژندگلو ري ايا هائیکو هم په پښتو موسيقي کني ځانته
 يو داسې پېژندگلو او ځانگړے آهنگ راپيدا کولے شي او
 که نه.

د بناغلي واکتور صېب په خدمت کني عرض دے چي
 موسيقي او ادب دواړه ځان ځانته ځانگړي دي - عموماً
 هنرمندان او نقادان د موسيقي شمار په لطيفو فنونو
 کني نه کوي. او ثانوي حيثيت ورله ورکوي. نو اوس
 که چري هائیکو د موسيقي په زير وېم نغه نغه نه شي نو
 بيا هم د هنري په ادبي مقام کني هېڅ کس نه رايي. دويمه خبره
 دا ده چي هائیکو هم غنايت ، لے ، آهنگ او ردهم لري نو
 هېڅ وجه نشته چي سازونو سره دي هم آهنگي پيدا نه
 کړي په دي سلسلې کني د بناغلي محمد اياز غزل او بناغلي
 شكيل ناياب هائیکو د مثال په طور وړاندې کېدے شي چي

د زېره رايکونکي موسيقي د تشب و فراز سره ئي راز و
 نياز کړے دے.

د ذکر شوي روداد مطابق بناغلي واکتور راج ولي شاه
 څوک داخيال هم بنکاره کړو چي هائیکو په پښتو کني ځکه
 خوبنېږي او مقبوليت ئي بيا موندلے دے چي په پښتو
 اولسي ادب کني ددي سره تره دو نکلے صنف شته - اوس
 تعقيق پکار دے چي هائیکو پښتو ادب ته د جاپان نه راغلي
 ده که نه جاپاني ادب ته د پښتو ژبي نه ورغلي ده - ولي
 بناغلي قلندر مومند ددي خيال سره اتفاق او تکړو او
 څرگنده ئي کړه چي هائیکو د جاپان يو معروف او منلے
 شوه شعري صنف دے. لهذا نه دي پکار چي موندې
 د هر راتلونکي صنف جرړي په خيله خاوره کني د
 لټول ضد اوکړو - او بيا په داسې صورت کني چي هېڅ
 قرينه پرې دلالت هم نه کوي - زما په خيال د بناغلي
 قلندر مومند راي په دي لږ کني بڼي درسته ده. ځکه چي
 هائیکو د جاپان د اوږد نظم هائي کائي نه په تجرباتي بنيادونو
 رابيلله کړي شوي ده - که چري دا وو بېلے شي چي د هائیکو
 جرړي په هائي کائي کني دي نه چي د پښتنو په اولسي
 ادب کني نو مناسب به وي ولي بيا هم که په دي سلسله کني
 څوک تعقيق کول غواړي نو قدغن پرې نه دے گول پکار -
 ممکنه ده چي دغه رنگ کني اکشافات محي ته راشي.

زما منڇي ڏٺي غند نه کول خيالي تهذيبي او ثقافتي
 جرڀي غوڻول دي. يو باشعوره فرد به هم داسي نه وي
 ڇي داسي به اوغواڀي خوزه دا هم نه غواڀي ڇي هائيگو
 دي ڏينتنو په مبله دوسته سيمه بي له شاه جرمه تهتي
 او بي له شاه گناه سنگسار ڪي شي. اول زما خيال وڃي ڏ
 هائيگو او ٽيڀي موازنه او مقابله غير فطري ده. بي ڀي
 سوچ او ڪو وڪه چرته به دي بهانه ڏينتنو تنقيد چولي
 ڏ ٻيڻ بهاملغرو نه ڇڪي شي نو قباحه به ڪي
 نشته. چونڪي ڏ هائيگو به فني او فڪري ارتقا ماپه خيل
 مضمون ”ڏينتنو ادب ڪمپيوٽر هائيگو“ ڪي تفصيلي خبري
 ڪري دي نوني حايه به نه وي ڪه ڏينتنو ٽيڀي به حمله ڄم
 شاه اووايم.

دا حقيقت ده ڇي ڏٺي ڪي توصيفي اڀرونه شته خو
 حئي خويونه ڀي داسي هم دي ڇي ڏ ٽيڀي او ارتقا بچي توان
 نه لري او په ذهنونو يوه ستر ڪوونڪي خاموشي
 خوروي. ڏ مثال په طور هره ٽيه ڏ ”يا قربان“ يا ”لکه زار“
 نه شروع ڪبي ڇي ڏ دوستونڪي يا اورپدونڪي په وينه
 ڪبي ڏ يڪانيت زهر خوروي. اوددي ڏ انگورو ڏ ملاٽره
 بغير يوقدم هم وړاندې شي تله. البته حئي پوهان ”يا
 قربان“ ڏ ٽيڀي لازمي جز ونه مڃي. بجز تقدير ددي نزايمي
 اڀخ نه يوطرفته دوپده خبره دا ده ڇي ٽولي ٽيڀي په يو

واحد، متعين او معلوم وزن او اهنگ ڪبي وي او په هيڏ
 حال ڪبي ڏ خيلو ٽاڪلي شوو او اوزونو دائره يا حصار نه
 شي ماتوله. او ڏ خيلو سرونو له جادونه نهي راو تله
 ڇي زما به خيال ڏ ٽيڀي يو رخ ده.

بناغله پروفيسر داورخان داود ليکي
 ”ڏ ٽيڀي خيل يو محسوس او محسوس هيت Form
 بحر يا اهنگ (Rhythm) ده ڇي په يوه نيمه
 مصرعه ڪبي يو ڇبر اوڀر او طويل مفهوم بيانوي“

نه پوهينم ڇي بناغله داود صهب ڏ يوي نهي
 مصري په ڏڪر ڪبي ”يا قربان“ په شاه معلمت نظر انداز
 ڪوي. بحر نوع زما منڇي به معنوي اعتبار ٽيه په کوزه
 ڪبي ڏ سمندر بندولو اعجاز ده خوداهم حقيقت ده
 ڪه يوه ڇبره بناخته پنگله هم وي او يو رنگ جامه
 اغوستل ڀي وظيفه ڪري وي نو ڏ ظاهري لباس يڪانيت به
 ڀي ڏ بناخت ڏگنڀو اڀخونه نه ڏ ذوق او دلچسپي ستر ڀي
 بل اڀخ ته واروي اوس ڪه هم هغه پنگله ڏ وخت ڏ تقاضو
 مطابق ڏ نوي فشن معقول او رنگارنگ جامي واغوندي
 نو ڏ ژوند شومره سپري به ڀي ڏنگلا ڏگنوته ڏ ڀڪول په
 لاس اودرپدل غوره ڪري. نو بايد ڇي ڏ هائيگو منگدين
 او مخالفين ڏ اصولي سياحتونه قطع نظر خيل قيمي وختو
 بي حايه ڏ ٽيڀي به وکالت او ڏ هائيگو په مخالفت ڪبي نه

ضائع کوي. بلکي ٻيہ دي د نوو، مناسب تجر بوسره اشنا
 کري اوداسي هيٺي، داخلي او خارجي تجر دي په کني
 اوکري چي د فكري رفعت سره سره پکني په هيٺي او
 ساختياي سطح هم دا صنف د تنوع سره مخ شي. خودا کار
 پر رياضت، لوه سوچ او هنر مندانه جرات غواړي. کيد
 شي چي حئي پوهاند دا هم اوواي چي د هيٺي تجر بوا تنوع
 دا عمل به د ټپي پيژندگلو ورکه کري. دا هم ممکنه ده
 چي يو نقاد خوله راپورته کري چي د ټپي خپل خاص او
 معلومه وضع د ټپي ديغا او استحکام ضمانت دے او دا چي
 دا خاص رنگ په ذوق او ذهن بيخي د ستومانۍ لري نه
 راوي خو زما په خيال به دي ماورن اړي کني به دا قسم
 خيالات محض يوجند باقي رد عمل وي يا دعادي نشي
 د اضطراب کوکه به ورته وپل زياته بنا وي. ماته
 پته ده چي کاسه په حائے پروت وي نو دروند وي خو
 هوبنياران دا هم واي چي اوبه په حائے اور پري نو
 دستر شي او بيا تخليقي اصناف د کافي د جبود خاصيت نه،
 بلکي د اويو د روانۍ او تحرک د خويونه په خپلو بوژوندي
 اوسي. هکله زه غواړم چي په ساختياي اعتبار هم په ټپه
 کني د بيدلون مناسب تصور کونه د لامل پکار دي. ددي
 وضاحت سره چي دا به د ټپي د ارتقا هجي وي نه چي د
 ټپي د انقطاع. اوکه چري دغه تجر دي د ټپي د روح سره

متصادم نه وي. نو لازماً به خپلي پني مضبوطي کري.
 گني نو په بل صورت کني به ي ادب پخپله د نامقبوليت
 فصله واوروي.

دا هم حقيقت دے چي حئي نوي شاعرانو په ټپه
 نه صرف تضمين کړے دے بلکي ورله ي د يو مستقل صنف
 شکل ورکولو هلي خپلي هم کري دي. بناغله سعيد گوهر ددي
 فارم او هيٺ تعارف، په دي ډول کوي.

"دا د ټپي د رومي مصرعي نه شروع شي او
 په دريمه مصرعه ختم شي. ددي منج تر منجه شپن
 نورې مصرعي چي د ټپي مضمون سره تعلق لري
 هم وي. اول شعري د ټپي د اولي مصرعي سره
 هم قافيه وي. د دويم شعر دواړه مصرعي ي
 خپلو کني هم قافيه وي. دا ددي صنف اوله
 برخه ده. ددي وزن د ټپي د رومي مصرعي
 مطابق وي. دي نه پس دويمه برخه کني خلور
 مصرعي سره د ټپي د آخري مصرعي وي. دا
 دواړه د ټپي د مصرعي سره مترف او هم قافيه
 وي ددي وزن هم هغه وي چي د ټپي د آخري
 مصرعي دے."
 مثلاً:

اندېښني مه کوه جانانه

داخو دي باسي له جهاننه

دا به دي کور جوړ کړي په زړه کښي

ستا د گوگل په ښاريه کښي

خان ترې ساته بچي اوږده لري لاسونه

کړي به خازه ستا د رخسار تازه کلونه

حکله خي وایم چې وېر مه کوه غمونه

اندېښنو خوار کړل تر شود و سپين بشرونه

لوستونکي دي پخپله فصله اوکړي چې په دي تجربيه

کښي ټپي د محبوبې د قلا صورت اختيار کړي د او که نه.

او دا هم چې دي شکل ته تجربيه وېل پکار هم دي. زما په

خيال دي عمل د يو نوزايدده صنف د تعارف په قربان کاري

په قرباني کړي ده. حکله چې په ښوولې شوي صورت کښي

په ټپه کښي د داخلي تجربې او هليتي تنوع هېڅ نموني په

لاس نه راځي او د ټپي خپل شناخت پکښي هم ورکېږي.

(لهذا تجربيه محض د تجربې دپاره نه ده پکار بلکې د يو

صنف د پرمختگ خيال پکښي ساتل لازمي پکار دي.)

هم دغه حال د ښاغلي سهيل خټک د مجموعې ټپه ايز

هم د د مستقل عنواناتو تر لاندې ازاد نظمونه ليکلي

شوي دي او اخري دوه مصري ټپي وړميو مصرعو

سره په قافيو کښي تړلي دي او بيا يې د يوې ټپي په تړون

نظم سرته رسولې دے چې د نظم نقطه غروچ يا کورگس

ورته وېلې شي. خو متاسفانه زه به دا او وایم چې د

ښاغلي سهيل خټک ټپي هم د ټپي په سترگو کښي هېڅ

ارتعاش نه دے راوستلے.

دغه رنگ ښاغلي راج ولي شاه خټک هم په ټپه کښي

د تجربې په خيال تر خپله حده کوششونه کړي دي. خو

دا کوششونه هم کم اوزيات د ښاغلي سهيل خټک د ټپي

سره مماثل دي.

اوس که زه دا او وایم چې دا ټولې هلي خپي د ټپي

هليتي تجربې نه دي بلکې په ازاد نظم کښي د ټپي د

پيوند کاري او قلم گولو هېڅ دي نوزيات موزون به

حکله وي. چې په داسې واره صورتونو کښي د ټپي په

قديم فارم باندې هېڅ ارتقايي اثر نه دے غور هېدلے

بلکې د نورو گټو لندو او اوږدو مصرعو امېزش د هغې

جامعيت او اختصار ته هم نقصان ورسولے دے. لهذا

دي سلسله کښي داسې تجربې پکار دي چې د ټپي د مزاج

تکمله خو وي ولي د ټپي د فطري او فني غوښتنو او

خورو ورو امکاناتو داسې نه ماتوي يعني ساختايي ارتقا

دي د ټپي د فضايي سرحد ونونه بهر نه اوځي چې د

انقطاع حد پرې جاري کړي. مطلب دا چې ټپه دي د

خپلو کړو وړو مطابق خان ته د نوي ادبي تحريکونو رنگا

رنگ جاڳي ضرور اغوندوي. خود لباس دپاره دي خپل وجود نه لندنگ کوي. هيله لرم چي لوستونکي به تما په اشاره پوهه شوي وي.

بصر حال د خپلي موضوع نه د يو خاص قسم گهرن او خنډه کولو نه پس بېرته واپس راځم. او لوستونکو نه پوښتنه کوم چي دا بحث چي په ښه ده هايښوښه نه ده. د ټپي په موجودگي کښي د هايښو د تخليق جواز نشته يا هايښو زمونږ د خاورې سره هڅه خپلوي نه لري. ايا دا بحثونه پښتو ژبي او ادب ته څه فائده ورسول شي. او د هايښو په راتلو پښتو ادب ته اخر کوم زيان او تاوان ورسېدلې ده.

زه دا خبره منم چي هايښو د پښتنو د خاورې نه لارښېدلې شعري صنف نه ده خو وېي که يو بهرني صنف د پښتون د تهذيب او کلتور د ارتقا او احيا ډمه په خپل سر واخلې او ښه په ايمانداري سره يې خدمت کوي نو د پښتنو عدالت به ورته ددې خدمت گنداري دا سزا ورکوي چي د سر غوڅولو فيصله يې صادره کړي. کله هم نه ځکه چي پښتانه د خپلو وفادارو په مرگي مرگه او ژوند ژوندي وي. ځکه خو د ځني پښتنو ناقدينو د هايښو سره معاندانه رويه زما د پوهې نه بهر ده.

بهر کيف دا حقيقت ده چي هايښو په دومره لنډ وخت

کښي په پښتو ادب کښي ځان ته دومره لږ مقام پېدا کړې ده چي تصور يې هم نه شي کېدې دغه وجه ده چي ټپي چي زرگوننه کاله تاريخ لري او د پښتو ژبي زور او قدیم زرخيزه شعري صنف ده. اکثر و نقادانو هايښو سره اوږه په اوږه اوډوله او د دواړو تقابل يې شروع کړو. زما په خيال د ټپي او هايښو موازنه پخپله د هايښو د مقبوليت او بريالۍ کېدو سندنامه ده. ځکه چي هايښو پښتو ادب ته تقريباً شل کاله اگامو راغلي ده. چي يو ادبي صنف په دومره لنډه موده کښي خپل طبيعي بلوغ ته هم نه شي رسېدلې وې په هايښو د پښتنو په سيمه نه صرف ځواني او چوپن راغلي بلکې د يوې اندازې مطابق شپږ زره کاله زور صنف ټپي سره يې ناقدينو مقابلې هم شروع کړه. اصولاً خود شپږ زره کاله استېلاص صنف او د شلو کالو د نو وارد صنف مقابلې هم د عقل او منطق خلاف ده خو وېي که داسې کېږي نو دا ددې خبرې روڼي ثبوت ده چي هايښو نه صرف د پښتنو د نفسياتو خبرياله ده بلکې د پښتانه يې د خپل ذوق ترجمانه هم مني. ددې باوجود که ځني خلق د هايښو مخالفتونه کوي نو زيات نه زيات تېر نه دا راز راڅرگندېږي چي هايښو کښي يې کچه تخليقي زور پروت ده ځکه چي کمزوري ځينو نه عدم اختلاف باوجود هم ځان ژوند ته نه شي ساتلې زما يقين

دے دهايلگو د منكرينو پي حايه ضدونه به هاييلگو د
اسهان رفتونه ته يوه نه يوه ورخ خامخا ورسوي دا
مبالغه نه ده بلکې ددې خبرې رنډې تخنيکي ، ژور آثار او
ژوندي شهادتونه رابنکاره شوي دي .

اوس که زما د خبرونه څوک دا غلط تاثر اخلي چې گڼې
زه هاييلگوله په تپه قوتيت ورکوم نو د بريد به کوي .
زما خو د زړه له تله دا اواز راپورته کېږي چې د پښتو
ژبې او ادب لمن دې فراخه شي او هغه ټول اصناف دي
پښتو ژبې ته راشي . چې ژبه او ادب پرې وده مومي . ذوق
ته پرې تکين رسي . ذهن ته تفریح بخښي . ضمير پرې
دابېدارېږي او ژوند پرې روښانه کېږي .

زه محسوسوم چې د ټپې او هاييلگو خان خانته مېدانونه
او جدا جدا تشخص دے البته د ادبي رشتې په اساس دا
دواړه يو بل سره په ختي موقعو مرسته ضرور کوي
خو د يو بل حقونه چرې هم نه را لاندې کوي او چونکې
دواړه مباحثو يا وجود دواړه اصناف د پښتو او پښتنو
سره تړل شوي اصناف دي نو د يو غندنه هم عقلندي
نه ده . بله دا خبره چې اعلي ادب په موضوعاتي او منفي
دواړو حوالو د جغرافي بندېزونو ، نسلي امتيازونو او
طبقاتي تقسيم نه بالاتر وي نو دا بحث چې دا صنف زمونږ
ابائي صنف دے او دا بل پردے او مهاجر صنف دے او بيا په

دې بنياد صنفونه د خوښې او ناخوښې باعث گرځول هېڅ
دور اندېښي او دانشمندي نه ده .

بنکاره خبره ده چې هغه خلق د پښتو ژبې او ادب
بېخي خوا خوږي نشي کېدے . څوک چې هاييلگو د پښتو
ژبې نه ويستل غواړي او نه اوس هاييلگو دومره ورکه
سپکه او بې څوکه ده چې څوک به ورته په کېنو سترگو
اوگوري .

په درناوي
اظهار الله اظهار
لکچر اردو څانگه

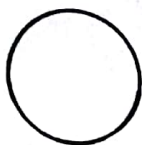
اسلاميه کالج پېښور يونيورسټي

مأخذات

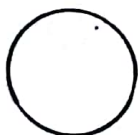
- ۱) آزاد اسفند، د اظہار اہائیکو تجزیہ، ورخ پانہ وحدت پېښور، ۹ مئی، ۱۹۹۸ز۔
- ۲) اظہار الله اظہار، راتہ غور و نوکښې بنگرې شرنګوي سلمان پر نټورز جنګي محله پېښور، یکم جنوري، ۱۹۹۸ز۔
- ۳) اسپر مښکل، ایک نوجوان شاعر، اظہار الله اظہار ورخ پانہ مشرق پېښور، ادبي ایډیشن۔
- ۴) مشتاق مجروح یوسفزے، ائی ایندو کو صائیکو، غېر مطبوعه۔
- ۵) اظہار الله اظہار، راتہ غور و نوکښې بنگرې شرنګوي سلمان پر نټورز بابو حیدر روډ پېښور، یکم جنوري، ۱۹۹۸ز۔
- ۶) اسپر مښکل، ایک نوجوان شاعر، اظہار الله اظہار ورخ پانہ مشرق پېښور، ادبي ایډیشن۔
- ۷) مشتاق مجروح یوسفزے، ائی ایندو کو صائیکو، غېر مطبوعه
- ۸) ایضاً
- ۹) ایضاً
- ۱۰) پروفیسر داورخان داؤد، لپه او جدیدیت، ص: ۹۷ تماش پښتو کو پټه، سلسله نمبر ۶، کال ۱۹۹۶ز۔

- ۱۱) پریشان داؤدزے، ورخ پانہ وحدت پېښور
- ۱۲) خبرې اتري، پښتو اکېډمي، وخت یوونس نیټي، جی، ۱۹/۱۰/۱۹۹۷ز۔
- ۱۳) اباسین یوسفزے، ہائے کیوں، ورخ پانہ مشرق پېښور، ادبي ایډیشن
- ۱۴) ایضاً
- ۱۵) زبیر حسرت، ادب بازار، ورخ پانہ وحدت پېښور، ۲۳ فروري، کال ۱۹۹۸ز۔
- ۱۶) اباسین یوسفزے، "ہائے کیوں" ورخ پانہ مشرق پېښور، ادبي ایډیشن۔
- ۱۷) پروفیسر داورخان داؤد، لپه او جدیدیت، ص: ۹۷ تماش پښتو کو پټه، سلسله نمبر ۶، کال ۱۹۹۶ز۔
- ۱۸) سعید گوهر، "د پښتو شاعری او وک اصفاف" اولس کو پټه، ص: ۲۹ تا ۳۷، نومبر، دسمبر کال ۱۹۸۸ز۔
- نوټ:۔ حواله نمبر ۱۸ د مقالہ نگار د مقالې تلخیص دے چي د گران پروفیسر داورخان د قلم کاوش دے۔ لہذا د هغوي په شکر په اوچ پره مننه۔

نشته پروا که سنگسار بزمه زه
مرمه په ده دي چي داسې نه دي پکار
کاږي دکمل په لاس کښي خونده نه کوي

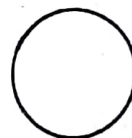

نن ي له هرڅه نه يقين پورته شو
مياندي چي هم بچو کښي فرق کوي
اوس به دچا جولي ته خان غورځوم

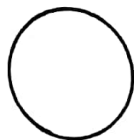
رې دې کړه وران د پښتنو وطنه
اوس درکښي غښي د ژوند پاتي نه دي
زامن د پلار مري ته لاس اچوي

د پر گنهگار يمه خو ما اوښخنده
رېه منت کومه ما سره بس
له مرگه پس حساب کتاب مه کوه

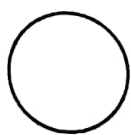

اے د کلهم انسانيت رسوله
تاچي څرگند کړه د ژوند ټول رازونه
رې سلسله د نبوت ختمه کړه

چا جينكى په لاره كړې نه دې
وېل مې سترگې به اوس نه پټوي
ورته زما د وينې ډرپ خټه دے

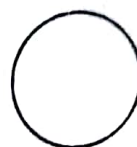

وايي جانانه بي اسرې مې نكړې
زه به كيله خه د پردو نه كوم
چې خپله مور راباندې كور وړانوي

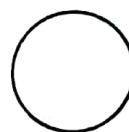

پرې به هوارې كشي شې بلا
كه د خپرات نه د خانانو د مرگ
غريب د خپل واده وډوډې سازه كړي

رانه په چم كښې دشمنې جوړې كړي
مخې كړي مانجه بيا مې نه پېژني
مور به د بنكلو په سر شرنه كوم

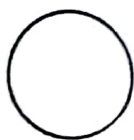

مرگ دې د داسې پښتو پرده شي
چې د انگن څكلونه او شو كوي
ترېنه ظالم له كهدسته جوړه كړي

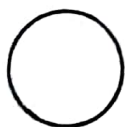

خه په سكون سره ژوند ون تېروم
يو خوا پټې كښې اوبه خور كومه
بل پله اور بل كپم دومه واچوم

يم بي روزگارہ انٲرويو له ٲمه
مينه كوه خو راٲر غاٲه نه شي
ٲي ډ جامو استري مي مانه نه شي

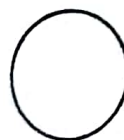

بازار كٲي گٲي ٲنه ٲنكاره مخونه
خو مونږ ٲي اووٲني ٲادر كٲي په سر
زمونږه ٲٲي مونږ نه ستر كوي

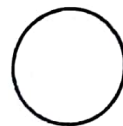

شٲريٲي ٲنه داده ٲي زٲه كٲو صبر
اوس ډ انصاف طبعي له چانه كوي
غله ډ قاضي كور كٲي ٲناه اخلي

ٲي ډي يوازي كٲم په نيمه لار كٲي
نو زه له ٲانه داسي ورك شوم لكه
ډ مياندو غٲٲي ٲي خالي ٲاٲي شي

بل ٲوك به ٲرنگ رانه تاخيلوي
دومره ٲاسته كه دډي خوٲ كاٲي وو
نوگيدٲانويه وو ٲول خوٲٲي

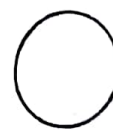

شٲر زه ډ كلي شريفانو كٲي يم
ٲوك ٲي لوٲم هغه مي قدر كوي
شمله ٲي جگله كٲمه غلا له ٲمه

خبر که دی سر نه لوپته پرپوته
چی طوفانونو کښې راگېر شي د ژوند
څوک بيه له يوبله سترونه کوي

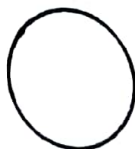

بيا په وطن کښې زلزله راغله څه
پېغلې له کوره په تلوار راوځي
رې دې جولي کښې زمونږ خبر واچوي

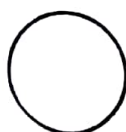

د لاسي کول له خو باران اسره وي
شېرې تېرې به راځي نه په ما
چی پېغله ناوې رانه مور کړه ځي

نو زما شونډې به پترې نه نيسي
زه چې نامه د خوشبويو اخلم
د کلي په څانگه باندي اور اوکي

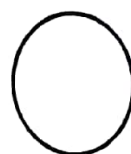

ستاې رځې د هېرېدلو نه دي
چی تصويرونه دي هم گورمه نو
وېم که مې ټول کله په کانو اولي

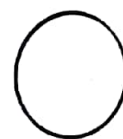

واي زما غريبې بيدي نه شي
خو ساه مې اوځي چې د چم جينگي
راته ودونو کښې کالي پسخوي

په لوږو تندو ئې پروا نشته ده
وا ئې په گېډه دې نهره يم خو
راله پيدا چرته د سر سپورې کا

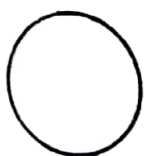

اومنه دا خاطر دې جمع لره
مينه زما د غلو خمتا خو نه ده
چې ئې په لارو گز کوښ شېرېني

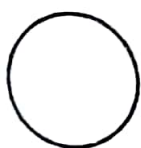

دا چې په خه فريب کينې گېډه ئې ته
ستا سر تنزې به هله ما مناي
که د اوبو لاره په ژونده نه وه

په پټو سترگو پرې باور مه کوه
شېرېني پام کوه چې تېر نه اوځي
د ملا منډه د جسات پورې وي

عبتونه مجبورو او خورل
خومره سنگينه حادثه ده د ژوند
شېرينه ژاړې چې مې سر غوڅوي

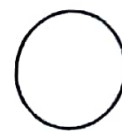

بې حايه نه دي ويرېدل د ښکلو
زما د تندي انتها داسې ده
بټ هم رپېږي چې زه ساه اخلم

بشار د پندو دے تاته بنه پته ده
ته د کشتو ولونه مه پرانيزه
تور د سپوږمۍ په لمن پورې نه شي

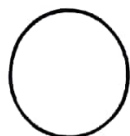

رب دې کړې خبرخودا شگون بنه نه دے
پنځله دولۍ کني هغې کور ته لاره
پلار چې ې چاله دې خوانان وړلي

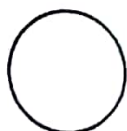

خه ننگيالي دې قاتلان د سيمې
د سر ساتلو په بدل کني مدام
لوڼه جولي ته د دښمن غورځوي

ناپوهي خبرخو ې حسي خوره ده
بټ خو ساکاني اختلې نه شي
خوک به په کانو کني قلم گلوي

خاوري به پوه شو د تعليم په مزه
مازيگره چې شي چپو ته د سيند
کتاب ورلپه کړو چکلان لاسو

خان کني خوک توان د تماشې نه دري
بس د هوا په لور روان دي زغلي
خوک د پېر يانو په دولۍ پسې ځي

سڀيٽيس زمونڊن ڏ لاري ڇنڊا ڇو نه ٿو
چي اشارو ورته ذره اوکرمه
نو ڏ بنگاي نه پاه يو ڏو را اوڻي

زهره اخر صبر ڪري سلو ڪٽي وائي
کوه چي هر چا سره مينه کوه
خو شي له خان کور ته را اورسوه

په هنج فریب دلاسه ڪپن مه نه
کت چي پردے شو خود نهي شي شو
سترگي مي نه ورتي که ڊپر سترے يم

زهره ڪٽي ئي اور ڏ مينه بل ڇنگه شي
ڏ چا پاه کور ڪٽي چي شين يني زما
لوپه رونهي انغري ميه پراته وي

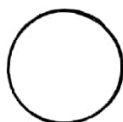

خمه مدام ڏ هو اکانو په رخ
يم ڏ پير يانو ڏ دولي په مثال
خان راتنه ماء سپاره بي کوره ناهي

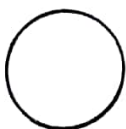

شونڊه مي رو ڏ چي شنه ڪٽي
اوزه پاه دي سوچ ڪٽي رگير مه چي
دوه توري يو تڪي ڪٽي حاء ڇنگه شي

اوس به په دې کښې تاته خه وایمه
زار شاه ستاله سادگه شیرینې
منې زما اوخوبنه خپله کوي

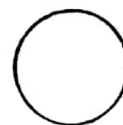

د برسنې کملې شیرینې زما
که په جبو کښې هم مېشته کې مدام
تور به دې پورې په لنده نه شي

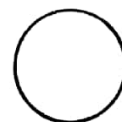

چې دې بهر کړو له دُرشله قدم
په مرگ حساب شوې شیرینې زما
خولې تاه توکلې لارې نه راجې بیا

دارې وهمه سرچینه یم د ژوند
تابه لیدلې وو رنگونه زما
خو که دې سترگې پټې کړې نه وې

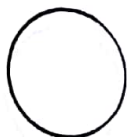

زه خو دنیا ته فرشته بنکارمه
بیره له دغې ویرې نه خرایمه
چې اصل مخې رایه ډاکه نه شي

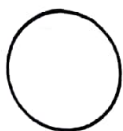

خه بې حسي ده په ماحول کښې دینار
پراته دې قتل توریالی د وطن
زه هنی مون باندي بېگم سره حم

د حقيقت دنيا کښې ژوند تېروم
په تسلو دلاسه کښم نه
زه د ځوانۍ د خوب تعبير غواړمه

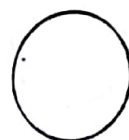

بلا ختلي دي په سر رقيب
خدائے شته چې نور ورته هېڅ نه وايي
خو لږه منډه ترې ضرور خلاصوم

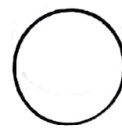

د مينې لار کښې چې ټيندک شمه زه
شيرينه اووايي په خود کښې اوسه
داسې د لوړې نه په دو ولي ي

وايي ځوانۍ به مې په کور زړه کړم
خو بې ننگۍ ته غاړه نه بدمه زه
مخ به مې اوس کفن کښې هم نه وينې

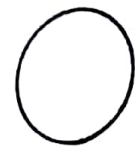

نن يوې بڼې خپل خاوند ته ويل
سختې بې حايه په وړو مډکوه
ته چې زلمۍ و ټابه څه نه کول

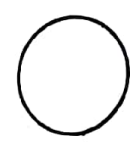

له سپينې بڼې دې حيا راځي خو
مډه وايه دا چې فرېسته يم زه
ته څومره وران وي تاته ښه پته ده

دا قافلې دې په سفر کېږي اوسې
خو کومه لار چې د منزل لاره وه
وايي چې نن هغه سېلاب يوړله

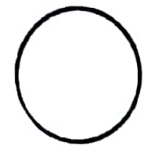

شیرینه وايي له تازار شمه خو
واده د ټول عمر سودا ده کله
دا خو زما او ستا خبرې نه دي

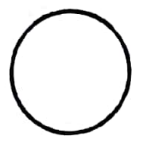

زمونږ نصیب زمونږ په لاس کېږي نه ده
وايي که اور ته موهم واچوي نو
د مشرانو وېسلي به منو

ماڅه غوښتلې وو او داڅه اوشو
نن مې له هرڅه نه باور پورته شو
چې مې د مړې گېډې چيچل اوليدل

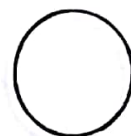

دلته انصاف د چيند خانو ټول د
پرېښودنه که داغ دې په لمن پرېوتې
سربله دې اوبايولي که پوزه کوي

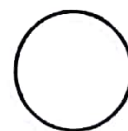

او وايي خپل عزت پخپل لاس کېږي د
چې شوکوي مانه زما لويپته
نو ستا شمله به څنگه جگه ساتم

غوښتنې ستا ټولې بڼې داسې دي
لکه چې چرکه څوک په زور اونیسي
او ورته اووايي هاگی و اچوه

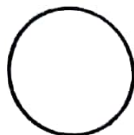

منم د مینې تقاضې منمه
قسم دي ما به هېڅ ویلي نه وو
خو واره چې خولې مین و اوخوړې

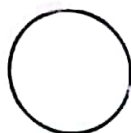

خوانه خوایي او د سپرلي مازیکس
داسې په یو بل کې غرق شوي وومون
چې رانه ورکې د خپل کور لارې شوې

خلق دي کار کېنې زمونږ کار نه لري
حد کېنې دي اوسې گنې بڼه به نه وي
مونږ خو په بیعه ځان له شر اخلو

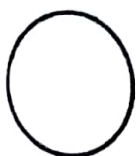

تېښته د ژوند له تقاضونه کوم
هر څه په سر سترگو منم شیریني
خو کوټې او یو کېنې ډوبېدل بڼه نه وي

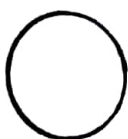

خدایه شته دشمن مي خوشحالېږي په څه
دا خو مي لويه د ژوندون گټه ده
چې محبت کېنې مي تاوان کړې دے

دوسره پوهېږي نه ماشومه ده لا
خان ترې بېخي ورک شي چې ما اوويښي
لا حادثو هوبنياره کړې نه ده

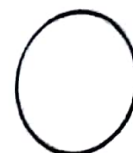

خوارلس کلېزي پېغلي ماته وييل
پوهه په بخت ده په عرونو نه ده
تابه دا خپلې تجربې دهوکه کړې

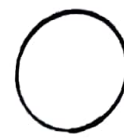

خوشحالېدم ورته بي حايه هې
چې دکيرېږي تېبتي مې اويدلي
پرې مې کړې نن خان له د برېتو خوکې

منم فرېبا دي خو صحرابنې د ژوند
ستا خواني مرگ مكي مكي گوانبون
د محرومي احساس په شاتېبوي

خان پخپل زورباندي ژوند ساته
گنې نوزه خو د قاتل اوښکه يم
ماله به خوکه په زړه کېږي خاے راکوي

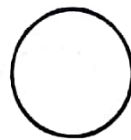

ژارې له سره لويته لرې کړې
وايي بهرله کوره شپې مه کوه
گنې نو خان حلالوم لاليه

شپه کښې له کوره پښتني نه اوځي
مرگ دي روا دے خوځه خپل کاله ته
د نهر خاته نه مخکې ځان رسوه

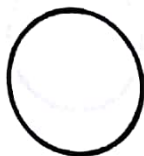

زما د زړه داغونه پرق اووهي
سپوږمې چې کور جوړ کړي نو ټوله شپه بيا
ما سره ستوري پټه پټوڼې کوي

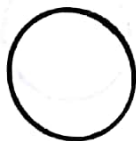

بي وفا نه يم خو شپږيني زما
د زانو سېل چې لا روان اووښم
زړه زما هسې په هوا غوندي شي

پدېږدوه څنگه په تا ملا وترم
وس چې دي اوسې بي خوندي نو ته
د خپل مېړه خبره هم نه مني

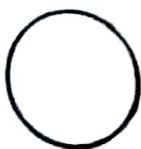

هرو قلم ترې راخستې نه شم
ماشومه سازه کړې له ځانه وايي
راله په لاس باندي گهرې جوړه کا

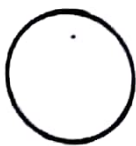

ددې خبرې په مطلب نه رسم
وايي چې ستانه زه اوزکاره شمه
بيا به څاروو ته بو تاوه کومه

مهرانه شوه دهره د پنتو پالنه
پلارې په موبن باندي جرگه کړې ده
نورې د شپې تياره کبې کور پرېښه ده

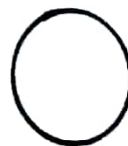

غله راختلي دي په کور، غلي شه
سوج ته مي پرېږده که خه لار راوځي
خلاص به له سره شو غوبل مه کوه

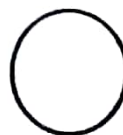

راوړي چې ماله پلوښې د سحر
شوک يې پلوقدرې هم اونته ويښي
کورته د شپې تياره کبې خان رسوي

خوچاته خه اوچاته خه بانه شي
د شلو ژرندو که راوځي وي خو
مېر شوي اخر د لوپښې پکي کبې

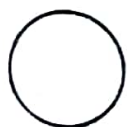

خلقو په ما بديگساي کړي دي
ثابت که يوجرم هم نه شي په ما
زه به له دي کلي نه کده کوم

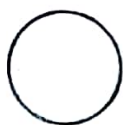

نوره مي هېڅ باندي پروا نشته خو
چې ستا تر دره مي در اورسوي
عقلونه زار شه له هغې ټيندکه

ادوایی نه پوری کوم نکرینری
رانه چی بل وطن ته چی مینه
نو سره لاسونه دی په شریک اوکی

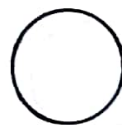

د پینتی کومه ادا او پستایم
په کومه ورخ چی زه په کور کبې نیم
له آییښی نه هم سترونه کوی

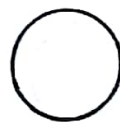

خوک ورته پورته هم کتلے نشی
آچی سرتوره را اوچی له کوره
قول چاپېرچل شی لوپته لوپته

طوفان یی یونی جولی ته دچا
وایی نور وړاندې یی نظر نه گئی
لاس راله راکپه گئی غرقه شومه

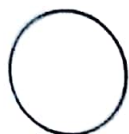

په ژوند کبې کتبه او تاوان خه وی لا
پرېن ده چی غرق شومه پروا نشخو
چی د واده ارمان یی اورژېده

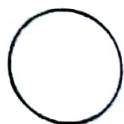

مور یی نن پلار ته په حېرت او وېل
خدای شته چی لور مو واده کړې ده نو
اوس هلو مو بن کړه مېله نه راجی

د ښار ماحول درنه څادر لري کپو
ياد کړه جهاز چې به راپورته شونو
شوي به کوټي ته په يو دو دننه

وايي بي حايه طبعي مه کړه له ما
اوتپه دا تپتي په سپوري گني
څوک به سپوا مانه خرابه نه وي

زه ئي له خان سره مهران کړمه نن
ما چې ترې اوکړلو تپوس د کمر
پېغلي انگن کني په خړپوسو شولې

سارپه سارپه اهوڼه څله کوي
ستا د خواني تاو چې راپورته شي نو
اوبه اوبه شي ټول د واورې بتان

زه څه تپوس کوم او ته څه واي
يوه خبره دي هم روغه نه وي
تا جوړ په اوبن باندې سورلي کړېده

خوښه دي خپله ده خو ياد اولسه
گډې به تل خاورې په سر بونډي
چې د خاوند سترگو کني خاورې نولې

ييم دُ تعبير دُ بلاگانو خوراک
په کوم فریب باندي دھوکہ کوټمان
ياران په بېلہ باندي پيا زگرځوي

دا بنه انصاف دے افرين شه په تا
يو خوا اوښان خلق په بېلہ وهي
بل خوا څوک گفتم قدرې کولے نشي

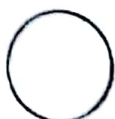

پردي وطن کښي مي زړه خورغوندي شو
له خانه ورکي بنایسته پېغلوکي
سافران درسته يادېښي که نه

منه داچي ستا د زور نه رسد
خوچي زما گريوان ته لاس اچوي
نو ستا شمله به شو کومه له تا

ستدگي په ما باندي بښي توري دي
کورته په ډېره موده پس راغله
په سرو جناو مي استقبال ماکوه

دومره زېږيلے يم د ژوند حادثو
اونه چي هر کورکښي مېوه اويښي
په ما د کانو بارانونه کښي

خبرې پټې پاتې کيږي کله
مېرمنې تاکه شونډې اوکندې
وايي خوشبو ستا د بدن رازونه

خوږې راته وازې حادې اونسي
له کوره ورک شوچې نه کوره اوځو
مونږ د ژوندون په کوم پړاو پراته يو

ما ورته وپل چې کله مه پرېږده خو
مې کېده نه ځکه تېر ما بنام ئې
د بنار په چوک کېږي خو دکشي اوکړد

خاوري د پکنک په خوند پوټه شمه زه
ذره هم خپلاسي ته نه پرېږدي ما
شېرینه ماته مېلوکان گموي

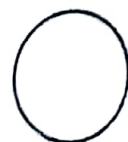

دا نه چې پوټه نه يم په سود او په زيان
خو چې خبره د پښتو راشي نو
زه به په چټي پيې باز پرېږدمه

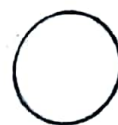

منزل ته گڼې مرحلې پاتې دي
لا د کښو ولونه مه پرانيزه
چرته تياره لار گڼې تيندک نه شمه

خدا ئے شتہ پہ خیلو کئی خہ پس پس کوی
خانونہ غلی کوی چي ما اوویني
خہ رازداری خوشته د مور او دلور

زہ چي د سیند چو تہ گورمه نو
راشی پہ سترگو می لاسونہ کیندی
وا ئی خہ اووایہ چي شوک یمہ زہ

بنہ روغ رمپ یم چي بھر یمہ زہ
کور تہ چي راشم نو بی حالہ شمہ
چا جو پ پھ ما بانندی تاویند کرے دے

دا حقیقت د چاندہ پتہ خونہ دے
درنگ سپر لو پسی پندین و حکہ
مونن پہ صرا کئی اوپہ خور کرے دے

مونن بہ سپور می تہ وو پغوا ختای
افسوس خودا دے چي زمونہ دکور
درشل کہ او درین پی، دیوال پی یو پی

بنگری پہ لچو کئی پہ خیال شرنگوہ
چي پہ سینہ کئی می غورنگ راشی نو
پہ دریادونو کئی کشتی لاهو شی

هَان چي دي ما باندي ناجانده كرو، نو
نور به سواله دي نه خه وایمه
بگري دي مات شه د پینزیو سره

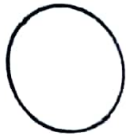

دي ستم به خه تعبير کوي خوک
بنا چي مي غرق کري نو شهرينه وایي
توبه توبه داسي به بيا نه کوم

چي هلو خلوکني د ژوند گيري شوي
د ميانو تينو کني شوده اوچ شولو
دا نو نده به چه چا پسي چي

غم زمونږ ټولي خوشعالي اوخوري
عسرونه او شو چي زمونږ وطن کني
ختي روژي شي خو اختر رانه شي

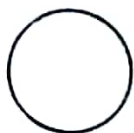

ورسره ډيري معجزې دي منم
خو زه د بکلونه ټپوس کومه
د زړه دا رنج علاج مي چاسره د

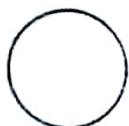

دا لپونه يوه پوښتنه کوي
ستاسو د بيار په ترکي فضا کني
خوک شته چي لاس کښي په سر د یتيم

ثوبه په خپلو کښې پښتو کوو مونږ
خه چې ارمان د زړونو اورژو
څوک د اخت په ورځ روژه نه نیسي

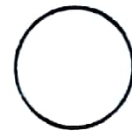

ساه راله د وبه د سپرلي هوا کړه
اوس د الفت طبعي دچا نه اوکړم
دکهل سينه کښې هم دکافي زړه دے

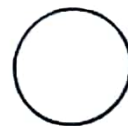

دخدائے نه اویرینه ، غلے شه بس
سکڼې مابنام دے لارو نمر پر پوتنه
خوله به دي گوونگله شي خبرې مه کوه

دومره خو حق شته په دي بنکلو زما
چې ئې په زړه پورې بنه کلک اونيسم
د بناستونو ، د جمال شاعر يم

دي کښې به رازخه وي پوهين مه نه
په سمندر چې بارانونه کښې
او سوزي تندي نه زمونږ فصلونه

خاوري په سر باندي انبار شه په زما
وېنل ئې چوک کښې چا بر بنډ کړمه جوه
مور چې د لور له سره شال را بنکلو

قد ي لوتېږي
او جينکي دکلي
ماتنه پستهږي

غم ي لب سپک شو
ما ايښي ته کتل
خان رانه ورک شو

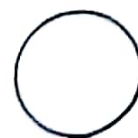

مح نې بد رنگ شي
چې پيري هوا اولي
ايشنه رنگ شي

څوک ترې خبر دي
د ژوند بلا غمونه
زما په سر دي

اوبدي ماږه شو
خو ملکان دکلي
د لوبې مږه شو

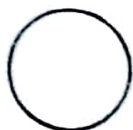

خسه چې وړاندي
نو اسمان هم راکوز شي
اوبو ته لاندې

ستا به تلوار وي
خو که د پلار وي نو هم
ژرنداه په وار وي

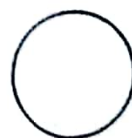

خوک وارخطا دي
راسته چې واي دروغ
وايم رښتيا دي

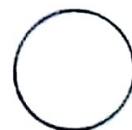

پېغلي چې پاسي
د ډېرو خولو نه ورته
لارې راځاښي

اور د سينو کښې
شپړينې مه ډوبېږه
په گوتې اوبو کښې

خان باندې تنگي
پشکال غرمه شوې
وه سپرلي رنگي

لوټې شو اخلاص کښې
اووايه پاتې شېه شو
د کهل په لاس کښې

په ٽال ڇي ڄاڻي
ڄڻي زره ستري پڻي
اور ته ورداڻي

ڇي ڇي دي ٻنڪل ڪوم
خدا ٿي ته ڏهر ٿي
خاوري به ڪل ڪوم

نيت دي خراب ڏي
ڪڍي نو هر وڪڙ
ڪل ڏ ڪلاب ڏي

دا منڊو ٿري
په هر قدم شوخوي
ڏ خلقو ڇري

اور ڪڍي انگي
ستا تصويرونه ڪوم
خوب رانه ٿي

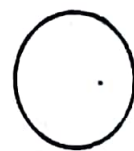

ڪور ته دي زرخي
ٿرنداه ڏ سوال پاه اوڀو
ڇرته ڪڍي ڪري

سَاه اوڻِي مانِه

پِه کومِه لارِي تَه

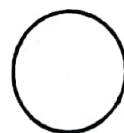
دُ زِرُه درمانِه

منزل دِي ورک شِي

پِه تُولِه لار چِي سِرِه

لِه بِنِي سِک شِي

جَنگونِه کِپِي

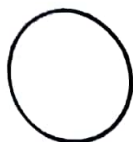
پِه تَوِيوَدُو دُ وِينو

تَنَدِه ماتِپِي

وِينِي بَد تَل شَكِي

چِي دَا بِنَارِيان هِپِشِه

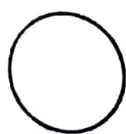
پِي دُ بُوَتَل شَكِي

نَمِر چِي پَرِپُوِي

سَتَا لِه کَرِپَوَان نَه زِمَا

لَا سَوَنِه اوڻِي

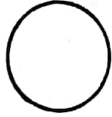
بِل پِه مَا اور دِه

دُ اوِنِکُو دُووُ خَاخکُو کِنِي

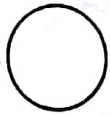
نِي حَدِه زور دِه

۱۰۳

یو خوب او خیال دے
کارغه زده کرے کله
د زرکي چال دے

دا شه ناتار دے
اوس هر يو کور د کلي
د بنار بازار دے

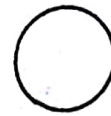
زره مي غرقاب شو
د اونکو يو خاشکي هم
ماتہ درياب شو

۱۰۲

دردونه زيات شي
زره مي په واک کي نه دے
سربه مي مات شي

بارانے وره پي
په زرونو اور بلوي
ويني ختک پي

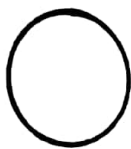

سپري پي لار شي
هر شوک په غم اخته کړي
کلي و بجا شي

شماری بس ستوری

د شپې راپاسوي ما

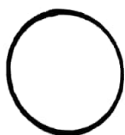
کار راله گوري

کيننه کم بختي

څوک دې ميراته نکړي

د چلو لبتې

ستدرې واځي

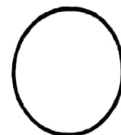
را ټول دې نه کرمه زه

مر شومه هاي

خوشه فنکار ي

د پېغلو بت سازوي

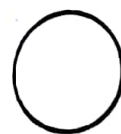
هسي اوزکار ي

غرق شوې لاري

خوراک او څنک چي کوي

اوس په ولاړي

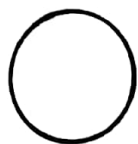

هسي به ونه شي

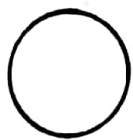
چي ترې اوبه نه اوځي

کوي به شنه شي

ڪور مِ زپه تڱ شي
چي نيمه شپه حجره ڪنبي
د بنگرو شرنگ شي

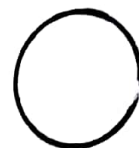

اوس هسي ٿاري
نه راجي خوڻي ته بهرتاه
توڪي لاري

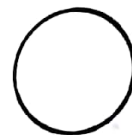

دا حه قيامت دے
خواني دي شوخه ده او
تصوير دي نت دے

اوس په هر لوري
اور مو په سر وروي
د اونو سپوري

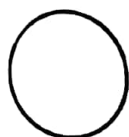

اوواڻي پوءِ شوي
ته چي مين شوي په ما
لاري توے شوي

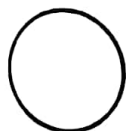

تیکاله غواري
لمبه چي نڪرم تنور
چي مِ ٿاري

واڻي ڪوڪو ۾
راته پڇڙي ٽپي
زه هائڪو ۾

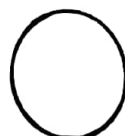

قصه خاني ڪئي
بنڪاري ڪارهه مخونه
په آڻي ڪئي

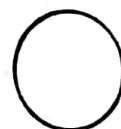

۾ په وسواس ڪئي
ڪلونه مراوي نه شي
د ڇا په لاس ڪئي

خوشه دستور شو
پانه ڇي ستا زيڙه شوه
نو ڇي دي سور شو

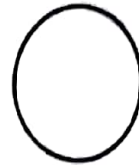

ڪور ڪئي تنها ۾
اوس به د زهه زخونه
ڇا ته زه بنايم

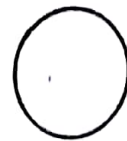

ڙوندڻه رنگين شي
ورهي تبتي په سا
اسان به شين شي

ستا چي ٻنڪالو شي
دُڙهه درزا تڙهه شي
هجو ٻه رو شي

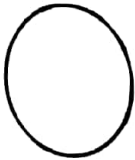

هي زما سپورے
واي هر شه منم خو
راته به گوري

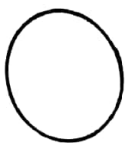

ژوند خومره تريخ دے
ذهن اوده دے په خوب
او زره مي ويخ دے

راته جغتېږي
واي يخني ډېره ده
واوري وږېږي

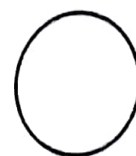

سم له ماښامه
شفق شفق خوره شوه
يو گل انډامه

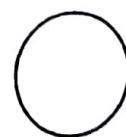

زما حيا ده
منم چي نور ستاده خو
بنجگه زما ده

پندرونه نغبتی
پیغلی را اووتلی
له کوره تبتی

بنکاره به غلاشی
تاته چی کورمه زه
وار می خطا شی

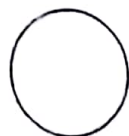

نپرونه درزبئی
چی آینی جوربئی
کافی ماتبئی

ژوند می رنگین شو
راکبئی مستی راغلابی
سرچی می سپین شو

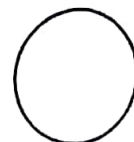

اوبه دی زور شه
چی ماتوی حدونه
خه نخ دی تورشه

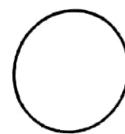

سرکه می سپین ده
به هنج هم نه پوهبئی
سودم ته شین ده

د کلي خلق شه برانده خون ددي
خداي شته مري تاه به دي لاس پرېو
چي د هتيانو غلا په تپته کوي

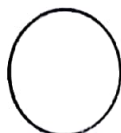

اووايي ټول د اکيچن کسه دس
ايکو ته هسي خوشحالېږي خله
خوک لېوني نه دي چي تا يادوي

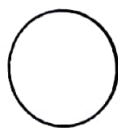

زړه غوڅوي د اوازونو فرېب
چي ميانو نه نغې هېرې شوي
نو په پنجر وکښي ئې مارغان بندي کړل

شومره سنگينه حادثه ده د ژوند
خپتي مو اوخوړې جذبې د وفا
يو بل تاه اوس د مينې خط نه يکو

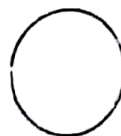

د خپل بنايست له زوره نه دي خبر
دراز قامته ، جادوگري پېغلي
ډېر مې کچه کړي چي منتر پخوي

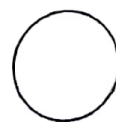

شېريني تاسره له دغې ويري
واده تاه غاړه اغودله نه شم
زما به تاسره کوښښ ماته شي

دا کتپه و نه په نظر کښې لسه
زه به له خپله کوره ورک نه وومه
که هره لاره د منزل لاره وه

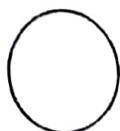

نن یوې پېغلې خپلې مور ته وپل
بیا به د خپل طبعې له ماته کوي
چې زور سړي ته مې په زور وادوي

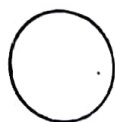

چې مزدوري په کومه ورځ اونه کړي
بچي مې ټوله شپه د لوبې ژاړې
د مزدورانو ورځ دې نه نماځي شوک

داسې ښاغلي هم ليدلي دي ما
ځانونه لوتې کړي په ادا د ډسو
او خپلو بڼو له جامه نه کوي

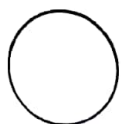

چې مې زما ديدن لاياد شي کله
بله قه او خپري په سره غږه کښې
زد کونتر و سپل را والوخوي

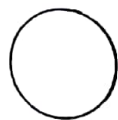

ناساڼي کړي که کړي نيازبينه واي
د زړه په سر مې په ټوپک اولد
خو چرغکې په لاس کښې مه رانيسد

بي حايه ما سره ايرى مه وهه
دمه بس دمه وي كه هر شه واي
نه د چالور وي او نه خور وي دچا

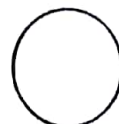

د پيتنو پغلو تاني نشته ده
چي خوك ي او نه كړي تپوس نو خپله
ملااب ملااب خواني په كور زړه كړي

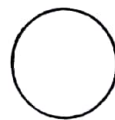

د ستومانى زيبگي ي خولې نه وتل
چي ستره مه شه ورته ما ووپل
د لپونى شونډې يو رپ اونيوې

د زړه درزا ي په اختيار كښي نه ده
بنار كښي جوړ او شوله د هم چا و نه
د كور تمبه دې په يو درز لري شوه

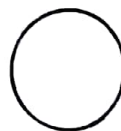

يوسمه چرته د ارمان جنازه
تا چي د كور ورونه بند كړل په ما
ماله به خوك په زړه كښي خا راکوي

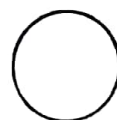

يوه جگړه كښي زمونږ د كلي
خلغو را ټكل د اديرې حدونه
تول بيا د يو د بل په حد كښي مړه شو

پنځله چې مانه انځورويو اخلي
ساه په سكيندو شي خه په گرانوئي
ستاسوڅه خيال دے د واده باره كني

په چاپېرچل كني خرابه دومره دي
په كومه وړخ چې پرې سغتي اونكړم
وبم كه په خپله بڼه ظلم كوم

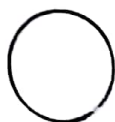

سرې قربان كړم خو د چا دپاره
دلته چې قدر د جذبو نشته دے
خوتي به څوك په درمال كني كوي

ته د ژوندون د مايوسو علاج لي
خوري وري زلفي خوري وري كا
چې انتظار څوك د سحر نه كوي

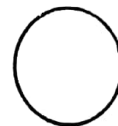

داسې خچور كړم از مېشتونو د ژوند
شېريني ستا خانه بدوش يادونه
اوس د زړه دشته كني پراو نه كوي

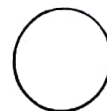

الله دي خبر او كړي په صدرچوك كني
كاري گليا دي اشارې ماتوي
او هسپان خپلو كني كپ لگوي

جرم دچا 'سزا دچا لوييه ده
يو د پوليس له سترگو خان ساي او
بل په يوه پيسه قانون خرشوي

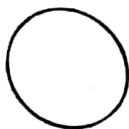

سپک راته مه گوري که غز نه کوو
گنې خوبونه به مو هم کړو حرام
مونه دچا ميراث خواره خونئ يو

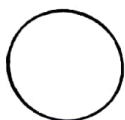

زړه ي غلبل، زلفي ي تار په تار وي
وېل ي زه وېره ي خونده يم
گنې نوته هم هېرېدې شي له چا

شېريني اوباسه زکوٰة دحسن
د افتونه نازلېني حُکمه
چې په وطن کښې شوک خبراتنه کوي

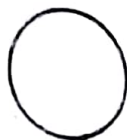

سر به بي حُايه درله شه خوبونم
د پېتنوله هونيارى نه لويې
کورونه وران کړي چې حجرې سازوي

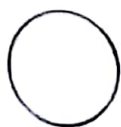

په خه پوهېږي نه ماشومه ي لا
دروغ رښتيا به دې ښکاره هله شي
کله چې ستا حواني مېوه اونيسي

چې څه بلا يې ته يې حله جيني
زما د زړه د قيامتونو دروا
خدا بگو دکاني بت کني ساه راوي

بيې د سرو سپينو خزانه شپري
درتاه خراب د چا نيتونه نه شي
کشي را اوسپه ماران پرايزه

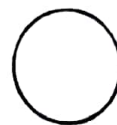

دا نظر وته به تيندک خوري ضرور
ستاسو د بيار کزو وېر لارو کني
وه کلا لى سم کړ خېدلې شي څوک

لاس راله مه راوړه ناداني جيني
بلا گرمي ده په وجود کني زما
پام چې پتري چرتو لمبه اونگري

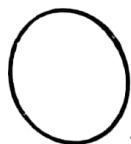

دېر تور زنان به داسې هم اوويني
چې يې سرگند شي دکناه رازونه
نور زر په خپله بڼه تور پوري کړي

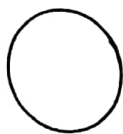

شپرينه اوواي په دېره مينه
چرتو خو لار غلطو لاديه
ويرېم لار چرتو غلطه نه کړم

شهرينه او وائي قربان شم له تا
غزل غزا مي راخوريني به زړه
ستا هايكو رانه تپي هپي کړي

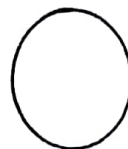

دوه ورځي ژوند دے تاته بڼه پته ده
زړه ته راجخته شه د ناز مېرمني
سرکشي پر بنده د شيطان مڼه

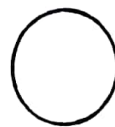

زما له خانه دومره طبع نه وه
خو چې قدم بدم د کالچ جينکي
راڼه به لارو کښي شيندي کلونه

د ژوند د حسن ننداري خه کوو
درانه پنلونه مو پراته دي به سر
کاله ته خو که چرته ملا نغه کړو

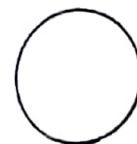

پر بنده چې پغلې ځي پاه خپله لاره
چپه ځي مه گڼي ستومانه به شي
توري پچو دي که راپاري شولي

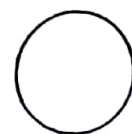

وايم چې ټولې ستومانې به اوځي
خو ولې دا ارمان مي اونه رږي
کورته چې راشه نو لاسته شم

زۀ ئي له سترگو لگيدو اووېستم
ماله قسم راكړي چې غين مه كوه
او خپله ټول كله خبر كړي په هان

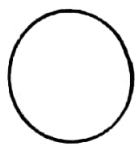

شكر دے سترگي زما اوږي نه دي
غريب سرے يم خو كل شاكې زما
د چا عشونو ته پسخېن مه نه

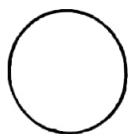

گن تصويرونه شي خواره په ذهن
عېن چې په نيمه شپه زمونږ كلي كېني
د سپو غيا شي، هكمامه جوړه شي

د حېرانتيا خبره ولي نه ده
غو ټوي چې كل شي په قيامت كېي د ژوند
هان راته وېر خدا لگوي بېكه بنكاره شي

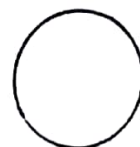

زنه مې اونيسي، سلگو كېني وايي
خلق خو خلقو باندي چل زده كوي
كور نه په نيمه شپه بهر مه اخځه

سیند ته کلونه ورگنډار کړي وايي
خه عملي کارونه هم وي پکار
زمونږه ميني کتابي ميني دي

چي د ياران شېبې رانکې شي کله،
هاغه ماتم شي راپه ياد د کلي
کچه کورونه چي اوبو اوږي وو

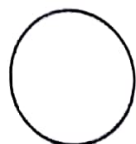

د انتظار هم خه حدونه شته دے
چي تر قيامته وي ولاړ دغسي
بيا عجيبو خلق قطار ماتوي

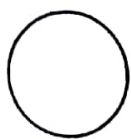

وي د بنايت د بني شمشاد حيني
چي خان دي نه پېرندۀ بڼکاري هسي
لکه په گنډو کيني چي اوښ وي روان

زما د خاورو کور جوگه نه و ستا
شېريني ما په اسمانونو غوښتي
خه او کړم خدائے راله په زمکه را کړي

اول دي خان کني دومره توان را ولي
چي په خندا کړي قيامتونه د ژوند
په غلي دي تا سره سيالي نه کوي

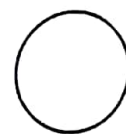

توي ويستي يو نوکر وپل ي
کور کني چي صېب نه وي بي بي ظالمه
چېر ناروا کارونه اخلي له ما

هر څوڪ چې څه اوکري، ربيبي هغه
لار کښي کښنه مه خپله لار اخله
ستا پخيل کور کښي هم تور سرې شته ډ

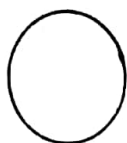

تاوده، ساړه که دي د ژوند اويدل
پېغلي مستي به درنه ټولې اوځي
بيا به په تا باندې غوټه رانښي

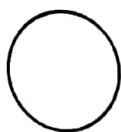

سترگي له دځي ويږي نه پړانيزم
زما د زړه په رنگي ټټو اوناه چوي
ته چې شپږيني پوکڼي پرسوي

زغم به کوي ډېر که حالات شي خراب
لاس چې د ورور مري ته وانن چوي
د کور انگن کښي څوڪ دېوال نه وهي

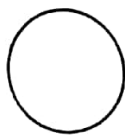

سمه شه بنځي په خپل حد کښي اوسه
زه د ټول کلي نه نفرت ورکوم
ته راته کور کښي دېوالونه وهي

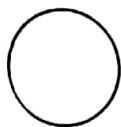

واورئ زما که ئي مني او که نه
که لږ مو هم سست کړو په بنځو پړي
بيا به ترې گڼي او بڼي چوپړ وي

شهريني زرهه ده ترم شوه نه ده
نماشي اوبسكي عبث تويوي
کانهي اويو کني وراسته کني کله

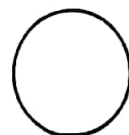

شنه چي مي شونده شي د قام د ورو
کله د چرگو د بچو بغيري شي
اونخلي خپلو کني هيران بيلوي

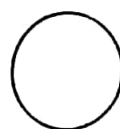

بن انتظار د عرومي مي اوکړه
ترخو چي چرکه کورکه شوې نه وي
نو په هاگو باندي بچي نه کني

زرونو کني اور د ميني بل کړي گني
بي حسبي دومره په ماحول خوره ده
سم پکني خدا بگو واوره کني سره

راقه ستا ياد داسي سرور راكوي
کله د ژمي په واورينه شپه کني
شوک په کمره کني انگي تي بله کړي

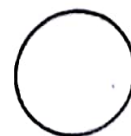

پهغلي د بنار پارک کني راټولي وي نن
وېل مي راغله يوويشتمه صدي
مي چي د کور درشلي اوغورخوؤ

د قام تور سرې دې سر تورې نه شي
تازه تازه غومپق غومپق پېغاي اوس
گړې غبرات پسي ' د اكي غورخوي

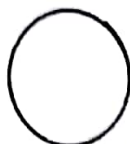

فتنه فساد به ترې جور پېږي ضرور
چې د خوارانو نه خانان د کلي
د گوه چاري مزدوري هم اونيسي

مات شي بچي د مصور قلمه
زما د خيال د شهزادگي رنگونه
خدائے شته چې ټول دې په اوبو وړي دي

لاړه شلمه مدي هم تېره شوه
خو لا زمونږ وطن کبې هاغه رنگي
خلاق د غار نه راوتلي نه دي

وېل ي راغله يوويشتمه صدي
دې کبې کوڅه کبې يو ملنگ چغه کړې
سحر را اوسه خته شپه تېره شوه

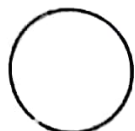

تا به وېل چې سره ژوندي ستايمه
خو داسې کوي مجبوري دې وي نن
فرېم نه چې تا زما تصوير لري کړو

اومنه دا خاطر دي جمع لسه
ماله پيه شاه سترگو کني چي راکو
ستا پيه کنا رکنبي خو اوسپن مانه

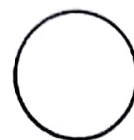

ورته مي اووي خيت شاه دے ستا
وېل ي غواړم چي برينه نه شي شوک
پرتوغا نيسونه جوړوم لاليه

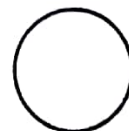

پېغلوکي ناوي خپل خاوند ته وېل
هر شاه چي کښي دابندي نه منم
زه خو شاه ستا لاسوته ناسته نه يم

شاه اوشو خبر دے که مي پېرني نه
مانه دي هاغاه ورخي هېرني نه دي
چي پيه خنکل به مي اوده پرتاه وي

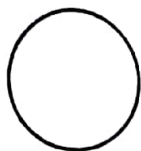

دېره کم عقله ي زما بسوني
اوس دچا خولي خو شوک گنډې نه شي
زما پيه سر پيا سره شر مانه کوه

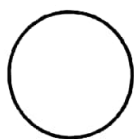

مونږ پيه جامو کني نه خاښ وپدي
چي دا ده راغله يو ويستمه صدي
کورکه مو وران شو نو پروا د شاه ده

سکله اودر سڀني د نکھت قافلې
نله د کھل وږمه وږمه خوږېږي
خوږيو نه وينم تعبير و نه وېشم

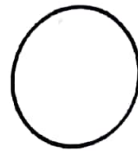

ټوله د زر او زور خيره ده اوس
ستاسو مخونه په چانه شوکوم
خوک د جرگو هډو پروا نه کوي

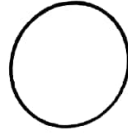

د نوي نسل خومره لوه زړونه دي
د پلار نيکه هډونه هم ورکوي
په اديرو باندې پلازې اودروي

زړه مې ټق اوچوي چې مين کس خوي
شپږيني خبر به شي دمه پکښې خوره
رب به زمونږه دا نېستې غوڅي کړي

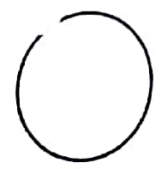

جذبه جذبه دي د ساحل خوبونه
غوڅنگ غوڅنگ بڼې د شپې خواني ده
سپوږمې په دې کښې هم سترونه کوي

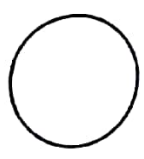

د شپې طوفان چې شي راخوږ په زمکه
زه د بې خونده اورکو له غمده
پورته په ستورو کښې پناه اخلم

زوم خپلې خواخې ته څرگنده کړله
بيا به زمانه هم گيلې نه کوي
لور دې مدام ماسره ژبه کوي

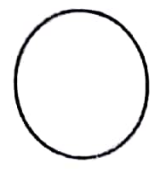

لږه سر تيزه ده بدخويه توده
که دغه يو عيب تر بنده هم اووتو
نوره قسم دے دېره بڼه جينی ده

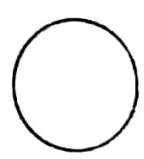

ته هم په پوزه باندي نه پرېږدي چې
زه هم د هائي بللې پرېش مريض يم
زمونږ د دواړو گذاره گرانه ده

د نمر پيتاوي ته لا ناست نه يه
چې څوک تمباه زمونږ د کور اووهي
او وائي 'خان وبل چې بنکارله به خو

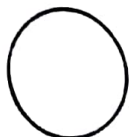

خدائے شتاه که غم وي که بنادي د کلي
واغوندي پېغلي د رښمينو لباس
په ما د اوسپنو نيني او چچي

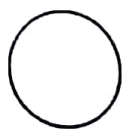

په بي اسرو پورې خندا مه کوه
بس کره د خدائے نه لږه ويره اوکړه
د چا ازار دې چرته اونته وهي

دې کښې څوک لاره د منزل اوسوي
گوره څنگل کښې بيا په نيمه شپه کښې
د اورکو قافله لوتې کړله چا

موښ ځکه سر باندي خپې گرځوؤ
چې د صحرا شپه يې باوره شپه وي
پېرقي د بجای شي د باران شپه شي

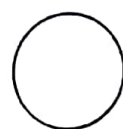

باران شپې شپې وربړي مگر
اورونه بل دي د نختر په اونو
بيا چرته تندر په څنگل پرېوتنه

زړه به اخر څنگه زما شي په ځان
سر کله او خورم کله نيم پاتې شم
سپوږمې په يو مقام ولاړه نه وي

څه ناروا د فاصلو دهوکه ده
چې يو ساعت يوازې کېږمه نو
زه په خپل ځان هم بدگمانه شمه

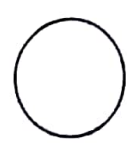

نيکاري چې خاورې مې په سر اړوي
زه ورته نيم نيم پاتې کېږمه نه
او لا مېوه مې هم نيولې نه ده

داسې که، شاخکې شاخکې کپړې کپړې
دا تندغرت زړه مې اور اوڼه کړې
شابه شېبې شېبې رااوورېده

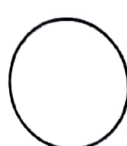

دخدای کارونو کبې شوکغه اووایی
ماچې ئې طبعې د خوږو کولې
د کرېلې نه هم ترخه اوخته

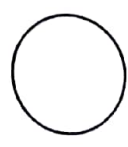

بسه په هر بنگلې مین شېرینې
واړه رنگونه چې راټول شي په حائے
ترېته د نمر سپینه رنجا جوړه شي

بیا چرتاه پېغلې ستومانۍ اوباسې
گنې نو داسې چرتاه شوې نه وو
د کور غنچې اود چينار اونوکبې

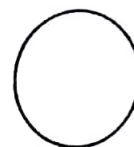

وايي جولای بدې ترخوخالي وي
کله ونه نه کبې انکې کبې زما
ما چرتاه شاړکوهي ته اوغورخوه

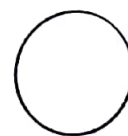

زما ترپا ئې د زړه تاو کموي
د پشکال خوږ چې سپوا شي کله
پېغلې خاري د بارانونو لارې

اوسپاري خلق سرو ليو ته د ژوند
راشې بيا يو ساعت له نه اودرېښي
ښکلي، زمونږه د وطن سپرلي دي

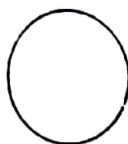

له جنگه ورسټو ئې پخلا کړم پدې
سر مې ماتېږي ښوننه شمه
يوه د سپرین کولې خو راکړه کنه

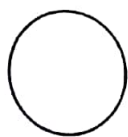

پنځلوکې هر قدم په خيال اخله
ستا چې له سره لوپټه پرېوته
راله بجایو سخته چټکه راکړله

ښه سمه دمه وي کارونه کيږي
خو د شهلا زړه کېږي خه غلا ده ضرور
ساک ترې سيلی يوښي چې ما اووښي

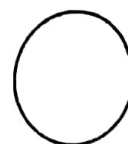

د زړه درزا راله په خاڼه اودروي
ټک ټک چې اورم دگريال، شپږښي
وايم که ما باندي څوک جزې کوي

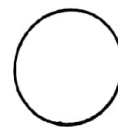

کښې او اوزونه مې سنگسار کړي ضمير
وايم که څوک مې په مری غلې شو
پنځلې چې خپو کېږي گوگلر وکان او ترې

هسي بي حايه اوس قرياد مه كوه
ستا د سينوغوتي هوارې خه شي
پي چي ماشوم له د فيهر ورکوي

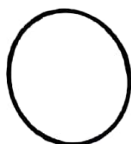

راله حلوا د ناشتي پنجه کړي
بيا راشي غور کښي راته پټ اووايي
د سرو ننگي راله جوړه اوکله نه

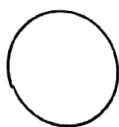

سم له ماشامه چرانونه وژني
په تا کښي خه ناخه تياره خوشته د
خداي شته له ما سره دي بيا ويره کړه

خني کارونه د چاوس کښي نه وي
هر خه کېد شي لپوني خو کله
هکله کښي د انحر اونو کښي

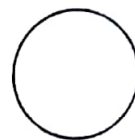

تابيا کومه د يو نوي سفر
اوس به په دي باندي خه زړه خوړ چي
د خوب تعبير مي اپوتنه اوخته

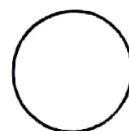

اوبنکي مي سترگونه روايي نه دي
دا خو د کلي د گودر په غاړه
قطار قطار پښاي تپلونه کوي

رب ي ژوندي لره خو سوچ کومه
خلق به خپل مړي اوس چرته اوږي
کلي اباد شو مقبرې وراڼي شوي

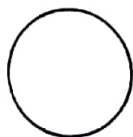

د زړه زخمونه چاته بنایمه نه
پکښې ې شمېره حادثې دي د ژوند
زه د سپرلو رنگونه ستایمه نه

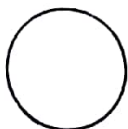

راوړي له ځان سره بهار اوږونه
لمبه لمبه پکښې سوزېږي خلق
بل دي د ژوند په هره لار اوږونه

مړم چې څوک نوم د انتظار اخلي
په ما به ټول کلي ته اور ورته کړي
نیکلي د هر چا سره لار اخلي

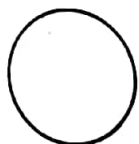

د زړه زورونه لېونتوب اوخوړل
اوس به زړې خبرې څه یادوم
ټول تعبیرونه رانه خوب اوخوړل

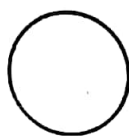

چې زمانه ټوله په خوب اوډه شي
ترینه راپورته شي سازونه د ژوند
د کلي شاړ رهت کښې څوک دېره دي

شهرينده گونجي په تندي راوړي
وايي رښتيا رښتيا خبره كوه
ستا د جامو استري په خه ماته شوه

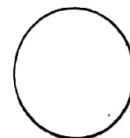

پي شماره داسي رښوران شته ده چې
تميز د جنس او د جمال نه كوي
او وايي ټول خوندونه يو رنگي دي

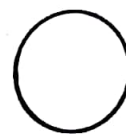

ستا د بنايت د فرېونونه زار
خو لږ مې پرېن ده چې خان او پېرتم
ما د بوردې په ټال كښي مه خاڼكوه

زما تصوير ته يې ټرول وپل يې
پي د مرغی مې درله هم راوړي وو
اے د انگر كله چې چرتاه به يې

شه زورور دي مشران د كلي
چې د لمن داغ ته مې گوتې نيسي
او نېغه لار راته ښودله نه شي

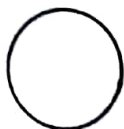

مړنه شم خاڼه راكړه د زړه په كور كښي
تاوده، ساړه كه د ژوند ما اووهي
زما بيه رېل نمونيا شي سگلي

بې د نازونو لوبای شپې يني
خان چاله ورنه کړې په لاس او نه
کښې رڼگونه به دې ټول والوښي

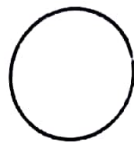

وايي کيای دې په سر سترگو منم
مانه بيا دې غلطي شوي دي
خو لاس چې مات شي خپې غاړې لږ شي

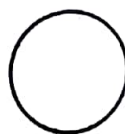

مياندي په داسې پېتنو بوري شه
پاسې پردې تورسري او تختوي
بيا ي دخوښدو څوک تپوس نه کوي

خپلو همخولو ته شپې ينه وايي
سرتنه يې خبر شه خوباورې شي
رغې يې نه د پشکال لېوني

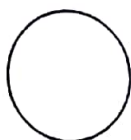

پوزه دې پرې نه کړې د قام لېوني
درنه په لاره سترېدلې نه شم
ته د واده نه پس هم سمه نه شوې

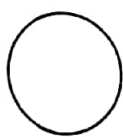

پېغلو وېل مونږ ته گناه نشته دے
چې دخپل کور ورونه بند شي په چا
نو خانغا چا سره لار اخلي

تڀڀتاء له خپله خانہ خله کوه
پر بنده د سر سپوري دي مه ورکوه
خدائے شته دکور اوڼي خوک نه پرکوي

زمکه به ولي په ما تنگه نه وي
چي ستا چينار چينار خواني شيريني
تل د اسمان سره خبري کوي

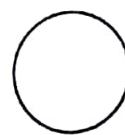

داسي بي واره مي ساکاني نه وي
خو چي کلونه نارنجان اوني سي
بيا مي سږني ستاد بدن خوشبوني

ددي خبري خه جواز خو به وي
خدائے شته چي چا د چانه غلا کړيد
د باز د جالي نه تپوس الوچي

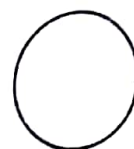

خدائے شته خبره به صفا کومه
دا خو بښي بي انصافي ده کنه
اوس چي د ورور تېلوکني خوبندي سوري

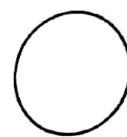

کورکني ساتل مرغ زرين بڼه نه وي
هڅچ بيا له خپله خانہ نه شي خبر
بڼچي راپاسي خاوندان قتلوي

زُه دِي لَه مَخَه تَبَر بَدَلِي نَه شَم
هَر شَخَه تَه سَتَا لَه پَارَه غَارَه بَزْدَمَه
بِس كَنَه لَار رَا بَانْدِي مَه جَوْرَوَه

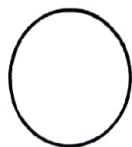

پَه مَرُو حَسَاب دِي تَمَا شَكِير دُ حَسَن
سَتَا دَ نَظَر تَاوُ يَ چِي اَوو هِي نَو
دُ كِي كَدَانَو اَوِي چِي اَوِي سِي

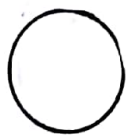

سَتَا نَر مَبْدُو رَا كَنِي سَغِي رَاو سَتَه
چِي لَا رَوَانِي دِي شَوِي اَوِي كِي پَه مَج
كَافِي اَوِيو شَو اَو اَوِيو كَانِي شَوِي

پَه شَه نَاتَر سِي اَوِي بَدَلِي يَمَه
وَانِي كَه بِل چَاتَه دِي اَو كَاتَه نَو
سَتَا كِي پَرِي كَنِي بَه اَو بَه اَو حَكَمَه

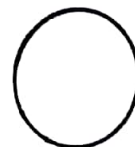

خَو يَمَه دِي خِي لَه دَه خَو يَاد اَو لَرَه
چِي جِيو اَر كَرُو سَرَه مِي نَه كَوِي
نَو خِي لَ عَزَت بَه هَم پَه دَاوُ لَكُوِي

مِي نَه كَوُو خَو مِي نَه پِي شَر نَو نَه
تَه دَهْوَا پَه اَس سَوْرَه اَلْوَجِي
اَو حَان لَه بَر مَه غَوْر حُو لَه دَه مَا

بره دستورو او سپوږمې وطن کښې
مینه د مارخپه ده شپږینې زما
لڼه په خیال گډه سر توره نه شي

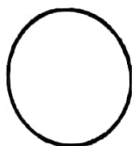

او وایي گرانه! پښتانه پغلده يم
يو د ناموس سودا مې ماکوه نو
هرڅه به ستاله سره زار کړمه زه

چې خپل لوظونه ورته یاد کړمه زه
خبره وروې شپېلې کښې وایي
مور مې ناروغه ده بابا خبروم

او وایي ژوند دې شوکيرو او خورو
په نیمه شپه چې اوبه خورله مې نو
خدا لاسکو زما له زړه نه اور پورته شي

سترگې به خاورې د پښلوکو ورشي
د شپې په هر پارکښې چرکان پاسي او
څانگو نه پرېق وهي بانگونه وایي

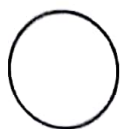

بنکل مې لاسونه کړي ژبا کښې وایي
ته چې زما گناه په سر اخلي
دغه نیکی به دې مدام یادوم

شهرين ياي او شاه شواري بيد د مياني
باران گاه لري چرتاه اوورين يي
نو هوا گاهي سو د چم يغي شاي

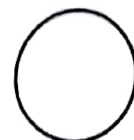

پنهندي بنجي خپل خاوند ته اووېل
گردانه ! که ماله دي پتلون راوړو نو
په دوه ميله ټوپک به خان اوولم

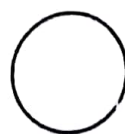

درته واده بنجي شه اووېسته
جوړي خاوند دي زوروا اوخته
تا خو د بوتي نه بلاغوبتله

رب دي په دي خبره ما شه نيسي
پنغاي د بنار داسي پيکه پيکه دي
لکه چي خوند تر بنه اويو اوړي وي

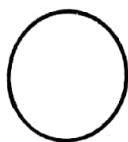

منم خبري زما عادت نه دے خو
چي پنهندي پکني لغري گري
اور دي د صدر په بازار پوري شي

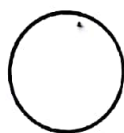

نور به عذاب شاه ناز لپني په موبن
پکني تور سري چي سر توري نه شي
بيا ي په بنار کني څوک عزت نه کوي

واڻي له لور او خور ٽپوس کوي ٽوڪ
کوي چي هر ڇهه کوي ستاسو خونبه
زه ڏ ڀردي ڀرڻ خٽله يسه

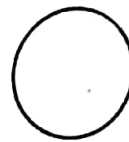

ماتڀڙي کان ٿي تل ڀهه کافي باندې
زه جاري ڪئي چاته وهل نه شم
ورڪڙي مان ٿي ڀرڻ له لتي

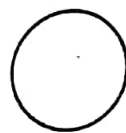

زور ڀي ڀهه ڇا ڏي ڇو غور ڇنگ نه ڪوم
گهڻي ڀهه ما باندې ڏ ڀنار مڀرمنو
نن ڏ گهڻو غوڻي هم اوخوري

يوه سڀڻي تجر به ڀي اوشوه
اوس ڀهه ڪم اصلو اعتبار نه ڪوم
خاوره ڏ لوڪ ڀرڻ نه اخلمه زه

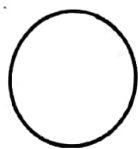

ستا ڏ اوڀرو زلفو بلا واخلمه
ڏ ڏوند طوفان ڪڍي ڀهه ڇا ملا مه تڙه
مار هم ڀردي لاس باندې نه وڙي ٽوڪ

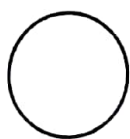

ڏ ڏ ڏ له عظمتونو نه زار
چي ڏ زامنو ڀي وڏونه جوڙ شي
مياندي ڀهه سپين سر ڪڍي اڪافي کوي

شهريني دده فاوژکاره ي خو
ته چي له خان سره يوازي شي نو
دا خواني مرگ درته ياديني که نه

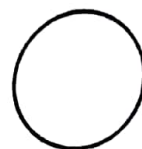

د زوراور اوبه په لوره خبري
آ چي بدخويه يادیده کلي کني
د خپو تلي ي هم هغه نيکلوي

رب دي ژوندي لره خودوب دي کپه
زه به چکر کني خامخا راتله
راته چي ملاره ته په اوبو کني وي ته

خداي شته هيمپا ته ملامته نه يم
لوږو او تندو که وژلم نوهم
چرته ي لاس چاته نيولنه دس

اوس به د خان خه صفائي کومه
حکه بلاخراب سره شومه زه
شهريني تا سره ي نينه کړي وو

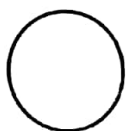

خدا بگو په خوند پي ژوند پرانده شو
اے د خواني د تقاضو سپريه
زمونږه کلي ته به راشي که نه

چي خه ڪري هغه به ربي مدام
پکڻي نيلا چرتاه ناموسي دي نه شي
پر دو پتو کڻي ڪروندي مه ڪوه

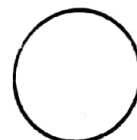

يو شاخڪي وينه را کڻي پاڻي نه شوه
توري شپلي چي ڪله ما اوليدي
زما د خپو لاسو نه دم اووته

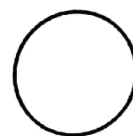

او خاندي غور کڻي راته اوواڻي پڻ
تاته به خان قلقلخان بڪاري خو
خلق به تا پڻ ملندي ڪوي

ورسره سڀل له د سيند ونونه ڪم
هسي تر ڪي هم زڙو صبرو له نه شم
او د مهي غوڻساه بلا ڪرمه وي

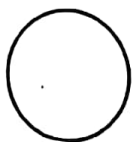

سرتوره مه شي خود ناز مڀمڻي
داسي طوفان راپورته سوه دے چي
په سڀينه ورڃ خلقونه لار ورکوي

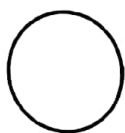

چرتاه له دغي غمه مڀ نه شمه
خان باندي ژوند خاوري اڀي ڪري عبث
په جيڪو هرو خواني رانه شي

منم چي گنجي محرومي مو دي خو
کله زمونږه هيروشيما نه ده
چي د سپرلو پکښي وږي شنډي شي

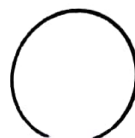

مينه اوباسي له زړگو نه ويري
اوس که اوبسان ساتي شپږيني زما
نو دروازي دي دکور ټيټي نه شي

اخر به مرشم که دا حال وي زما
هيټکي مي يو ساعت له نه اودرېږي
آ پونځي مي هېشه يادوي

اووايي ټولي د قمت لوبې دي
خلق گليادي سنډرکان لوشي او
زمونږه لنگي مېني پي نه کوي

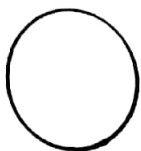

وايي ترڅو پوري به زغم ټيټيم
زه درته کور کښي لغړي کومه
خي په کوڅو کښي لوړغي کوي ته

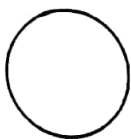

کم عقلي هسي پرېشانه ي ته
د محبت غسونه بوجه خونه وي
سترگي بنو باندي درنږي کله

وار چي خطا نه کړې سينه لويه کړه
خومره خعلي ورته اوغورخېږي
خو پليستينې نه روانې اوبه

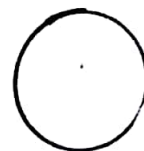

د ژوند له هر ازمنبت نه تېښته کوي
راته معلومه د رقيب توره ده
ما د جبو له ماره مه ويره

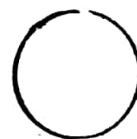

ستا په فرېب کېږي څنگه راشه زه
زما د ژوند غرمو کېږي سرسپين شواو
ته لا د نوي پشکال مگيدو ئې

تت چې دې نه شي د بنايست رنگونه
هان زه د مرگ پختو ته نيمه خو
لکه د سوي لاس په تا سانه

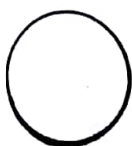

اووايي ټول د اکسين کې دے
هيټکو ته هسې خوشحالېږي خله
څوک لېوني نه دي چې تا يادوي

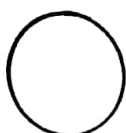

دومره بلا خولي راته وازې شي چې
په ډېره تېره کېږي هم هېڅ نه راشه
د کوهي خټه په کوهي اولگي

زما د زړه درزا بي حايه نه ده
ستا په وفا باندي شکمن نه يم
خو مطلبي په خټه اور لگوي

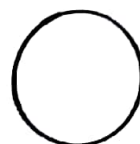

رب دې دروغ کړي خو ويرېنه زه
زما احساس داسې شکن غوندي شو
جوړ په دې کلي کښې چيني اوچې شوي

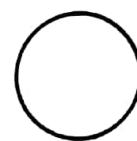

وېلې رې دې پکښې خبر واچوي
نن راته زړه داسې کچه کچه شو
لکه هاکی چې څوک اومه اوکوټي

دومره سپوا شوه په وطن کښې لوبه
اوس څوک روټې ته انتظار نه کوي
بس په اوسو او روټونو وهي

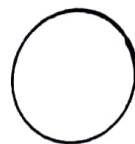

خپله گناه چې ئې منلې ده نو
پرېن ده نور ورته هېڅ غڼ مه کوه
غل څوک د کوره پورې نه زغلوي

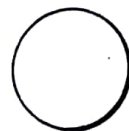

مهر يانې دې شک کښې اچوي ما
بيا دې خه کنده کنتلې ده جوړ
راته چې خاندي او شپلې غڼ وي

واي له هر چا په ماگران دے ولي
زما چي نه مني نو خه اوکړمه
رب دي ي مړکړي چي ترې خلاصه شه

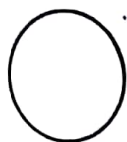

چي مې په زړه ياندي تياره راخي نو
سرکړي سرتور لوپته اوغورخوي
واي را اورسپنې پيره بابا

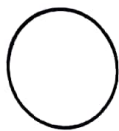

راباندي خواد خلقو مه بخوه
مونږه چي خپل منځ کښي جگوند کوو
خدائے شته د وېر وپکښي غوا ننگ شي

کومه گناه ده چي ي خلق کوي
دا د وطن په خاوره خه شوي دي
چي د چينار اوڼي له موندپه اوځي

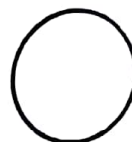

رب دي کانه کړي د شيطان غوربونه
نيه په مړه گڼده مې تېر ماسخوتن
په گل ورينو لېچو خوب کړے دے

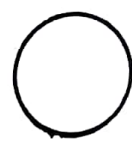

پرېن ده زما په کارکښي کارمه لره
بنځي ماخپل سبي ته پرېن ده گڼي
تا به په دريو کانو طلاقه کړمه

شهرينې ما باندې احسان مه کوه
زما د زړه زخمو نه نه رغېږي
خو چې گزک نه شي پرسوب اونکړي

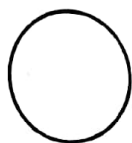

لاس يې تنگ شوه د خاوند د خکه
وايي که ماله يې نکي جوړه کړه
خولي ته به چونگ خاوري وروچومه

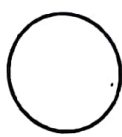

لکه غوټي هان کښې راټوله اوسې
لا دې د ژوند زهر گوتلې نه دي
خکه دې زمکه باندې خپې نه گي

خدای شته چنگونه خوښومه نه خو
ددې خبرې ضمانت خه دے چې
زما دښمن به په ما دوز نه کوي

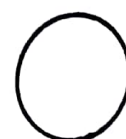

له دې نه لويه خوشحالي به خه وي
ستا د خاورين وجود بلا واخلمه
اورې کښې واورې شي لمبې ژمي کښې

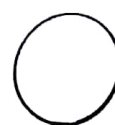

مياندي دې لارې د بچو څاري خو
چې په لندن کښې څوک سبق اووايي
آ په کچه سپښن اودرېږي کله

زُه تَقَانِي دُ مَحَبَتِ پِشَرَنِم
شَهْرِي نِي تُنْكَ كُنِي مِي وِيرِي نِي خَلَه
پَاخَه رَنگُونَه پَه اوبو كُنِي نَه مِي

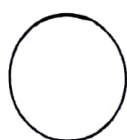

اَوَوَانِي دَوْمَه نَادِي دَكِه نَه مِي
خَو اوبِي سَتَرِي زَمَانَه چِي وِينِم
دُ سَرَو چَاپَه پَه لِرْمَانَه مَنَدَمَه

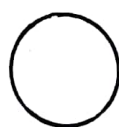

جَوِي دَسْتَوَر نَوَه كَوِي وَخْتُونَه
مَآخَو مِيرِي هَم اَزَارَكِي نَه دَه
دُ كَلِي خَلَق مِي پَه خَه قَتَلَوِي

زُه دِي لَه بِنَكَار مَنِي كَوْمَه نَه خَو
هَسِي لَه تَانَه يَو تِيوس كَوْمَه
سَتَا پَه سَرخَو بَانَدِي زِرَه نَه سَوَزِي؟

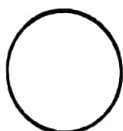

دِر پَه پَه بِي حَايَه وَخْت دِي اَوَرْتَلِم
دَاسِي لَل كَل شومَه شَهْرِي نِي زَمَا
نَكِه چِي بَانْگ نَه خَو ك يَانْگِي اَوَشَرِي

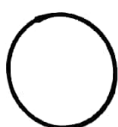

تَه نِه لَه لَوِي نَه مَرشَو نَه وَه
بِنَكَارِي ! بِنَكَارَه بِي اِنصَافِي دِي اَوَكِرَه
مَارغَانَو جَالَو كُنِي چِي رَاوَرِي وَو

زما ددې وهم علاج به خه وي
خو چي کلونه په خندا اووینم
وايم که ناوي د وطن کونډره شوه

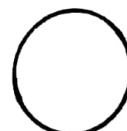

د خدا ټي قدرت د خه به ویمه نه
هغوي په ما کوي د بکې د قتل
خوک چي چان خان نه سر لے فاه شي

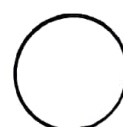

د بي حسي هېرو خه حد نشته دے
زه چي سرگند کړمه د زړه زخونه
کلونه مراوي شي په سين ديوتي کيږي

خدا ټي شته زړا د زړه د دېد نامه ده
چرتاه مې حق د چا لوتلے نه وي
زما په سترگو کښي د چا اوښکي دي

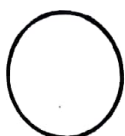

ساه تري وپستلے شم په دوو گو تو کښي
خو سوچ چي اوکړم وړم سردې اوخوري
خوک به پليت ډنډوتاه اوس کاني اولي

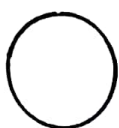

نورد د قرب د امونه ما غوروي
زما نظر دهوکه کېدلے نه شي
زه خه دوو مېښو کتے خو نه يم

شوڪ ڏي تخليق له درده خه ڏي خيب
گهوتي چي نيسم حادثوته ڏي ژوند
ڏي خوندي رنجور تري فحاشي جو پڙه ڪري

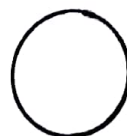

او واهيه باقي په تاوان ڪنبي ڏي شوڪ
ستاسو چرڪان هم په خوله بنه نه لگي
او مونن له ساگو سره گهوتي اوخورو

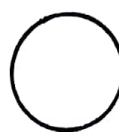

زهر خواره ڏي په فضا ڪنبي ڏي ڄم
ما ڏي مارغانو ڏي هم زده ڪري ڏي خو
ڏي بيدامني علاج ڏي هيچ اون نه شو

خدائے شتاه په زره ڪنبي ڏي هيچ غلاته شو
ڏي ڄم فضا دومره خرابيه ده چي
خان راته هسي ڪنهن ڪار بنڪاره شي

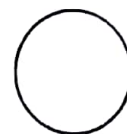

تپوس ڪوم ڏي ڪنبي ڪناهه چاته ده
ما مشران ڏي ڪلي وڙني په ڏي
چي زه ڏي هر چا سره مينه ڪوم

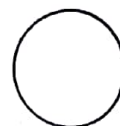

نور زه انصاف ڏي چانه نه غوارمه
که وس ڏي اور سپد شپريني زما
واپه ڪنبي خولي به په سوڪ سموم

بلا د ژوند ضرورتونه دي خو
چرته جذبې پکښې سنگسارې نه شي
پرېږده د کابو تجارت مه کوه

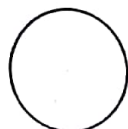

دېرې بې خونده جينکې دي د ښار
کله چې وخت د امتحان راشي نو
خان پسي بند کېږي د ياتې روم ورونه

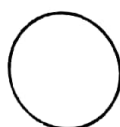

اندېښنې هم وي د الوت لارو کېښې
ولې د ژوند د حادثو له ويري
د باز وزرې خو څوک نه پرېکوي

منم چې ژوند سره دي مينه ده خو
بيا به دي هرڅه نه باور پورته شي
که دي د ښارپه هسپتال کېښې شپه شوه

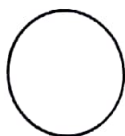

منه ستاسو مرتبه لويه ده
خو گوري پام چې غلطي اونه کېږي
مونږه څه هم اوبو زاوړلي نه يو

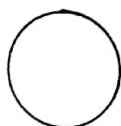

رڼا خو نه وړني فکرونه دچا
خدا بگوپه ذهن مې تياره راوړي
دا بېخ وتاي د بجلي بلونه

عبتونه فاصلي نه مني
دا سرحدونه د نظر د هوکه ده
اوبه په وانگ چا بيلي کړي نه دي

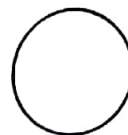

شپريته واي که سيلو راغله نو
خدائے شته چي پر مخي را اوغورخيني
زمونډ د کور تيه وپنو اوخوره

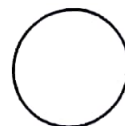

په يو نظر چي به يې زه دمه شوم
اوس راله ټوله شپه زورونه کوي
نو ستومانې يې د وجود اونه شي

يو لپوني په دک بازار کني وپل
شوک چي وسله باندي مضبوط نه وي نو
هاغه بي خونده وسيلي لپوي

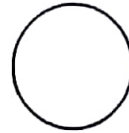

زه يې يو درز اوکړي پرپشانه شمه
خاوري به ياد کړي دکلونو په سر
دا هواکافي چي وپي خوروي

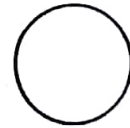

منم فضا ي معطره کړه خو
خدائے شته دا حق ورله ورکړد چا
هوا په خه وپني وپي دکلو

پر بندہ داستا دوس خبرہ نہ دہ
ہغوی دسر پہ سپوری اور گوی
شوک چہ خشاک لہ دکور اونہ وہی

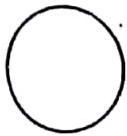

دبید نمیبو پہ دی وران کلی کنبہ
مارغان چہ جانی جو پوری شہریخی
د طوفانونو علی بنکارہ شی

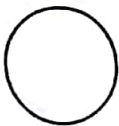

ہیچ پلنبہ نہ وو د ژوندون خوندو
چہ د اسمان شوکی تہ اور سپد
رالہ ارمان راغی د خلی زمکی

بی لہ شہ و جی رالہ راشی ژپا
جو پری زما د لاشعور پہ شپہ کنبہ
سرتوری پیغلی ماتموندہ کوی

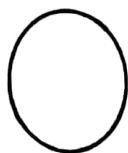

دہری شہدلی د رقیب سترگی دی
چہ آئینہ ورتہ پہ لاس کرمہ نو
د سپی شرمن پہ خان راواچوی زر

وینہ مو جام نہ شہی واورینہ شیدہ
منم شہریخی دہرہ گرانہ دہ خو
کتوی پخانہ کپہ د زبتون تلو کنبہ

زُه تَقَاضِي دُ مِينِي بِنُه پِيئَرْنَم
وَلِي زَمَا هَم خَه غَوْبَنَتِي شَتَه دَه
خَه خَه دَ لَو بُو گُوڊاڳِي خَوْنَه يَم

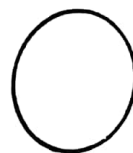

مَن چِي هِيئَه تَر بِنَه سَا زَبِي نَه خَو
دُ چَا دَس سَبُورِي هَم نَه وِر كُوِي
لَه تَعْبِير وِنُو نَه خَو بُو نَه وِي

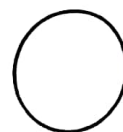

دَا تَقَدَس يَم لَه گَمَنَاه وِي رُوِي
رَا تَه چِي جَخْتَه شِي گَلَر نِگِي ، لَه تَا
دُ گُو تَم بَدَه جِئَمَه جُو پَرَه شِي

بِي وَسَه شَوِي يَم بِي نَنگَه نَه يَم
پَه بَد حَالِي بَانَدِي يَم مَه تَبْرُوڊ
غَوْبِنَه كَه اوسُو زِي پِيئَر نَه بِنُه وِي

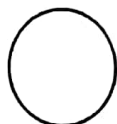

دَا سِي نَارَا سَتَه كِرُو دَ رُونَد عِي شَوِنُو
اوس چِي بِي جَلِي لَارَه شِي سَخْت اوري كِنِي
حَا ن تَه بِي زِي هَم وِهَلِي نَه شُو

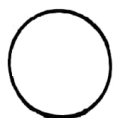

دُ چَا نَامُوس پَكِنِي جُو ر لَو تَه كِر لُو چَا
چِي قَا فَلِي پَكِنِي دُ رَنگ مِي شَتَه وِي
هَلَتَه دُ كَانُو بَارَانُونَه كَسِي يَم

زُهْ قَدَغُونَه پَه چَا نَهْ بَدَمَه خَو
بِنَهْ تَهْ يَه بَسَه بَد تَه بَه بَد وَايَمَه
سَجَرَه حَيَات كِنِي خَلَق فَرَق كَوِي

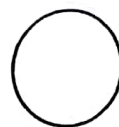

پَرِي دَه دُ بِنِي بَد دِي مَه وَايَه اوس
كَه دِي دُ لاس لاندِي سَاتَلِي شَوَه نو
داسِي پَه سَر بَابَنِي بَه تَه خَتَلَه

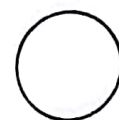

وَرَتَه چِي وَايَم بِنَا سَتَه جِي نِي دَه
شَهْرِي نَه وَايِي دِي كِنِي شَك نَشْتَه دَه
خَو لَه پَوَزَه كُنِي كَرَه غَوَنَدِي دَه

پَكِنِي هِيچ لاري دُ منزل نَشْتَه دَه
تَرِي گَهْر چَا پَر دِي دُ صَحْرَا رِي گُونَه
اَنَسَان پَه وِرَانِي جَزِي رِي كِنِي اوسِي

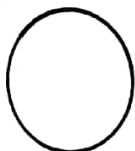

چِي كُنِي زَمَا مَكْرَمَه مَكْرِي اولِي دَه
نَو وَا رَخْطَا پِي غَلِي لَه خِي لِي وِي رِي
دُ اَزْغِي اوبَه پَه مَه اَوْشَكَلِي

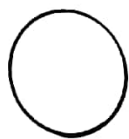

غَلِي كَه نَاسْتَا يَم خَو خَو تَكْرِي مَه زُهْ
مَه خَامُوشِي كَانِي كَوَلِي نَه شِي
غَرُونَه لَوَا شِي نَدِي چِي غِي اَوْنَكْرِي

وږمه وږمه شي په هوا کښې ورکه
او پانږې پانږې شي په لار کښې خوره
غوټې چې کله شوه پکښې پاتې شوي

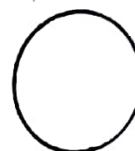

رب به ې روغ کړې که ناروغه يم
د ډاکټرانو دوايي نه خورمه
اوس به په ځان څه تجربې کومه

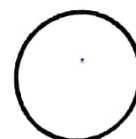

اوس دې ستم تاه د ژوند څه او وایم
چې زه د خپلې تنډې حال وایم
نو په سیند ونوکښې اوبه اوچې شي

شي چې اوس شاري د سپوږمې پلوشې
ما په ساحل د خپل احساس لاهو کړې
ستا د بنايست د موسيقي موجوده

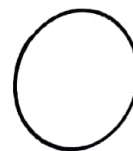

ټکور ټکور به ې زخونه نه وي
چې ې په ټول وجود د ناز مېرمنه
که د ژمي د غرې خوره شي

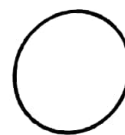

اومنه بد هسې د شپې مه وايه
نمر لا وړمبې څرکې وهلې نه وي
چې لار کښې لوټ شي د وږمو قافلې

په زړه چاودون پوري مې خاندي شله
چې لوبه تنده شوه سپوا کلي کنيې
د بنار په بنگ باندي ډاکه پرېوته

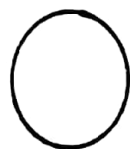

زه به دې زهر و باندي نه وړم
مخ به له مانه اړولې و تا
نو ما به ساه هم اخستې نه وه

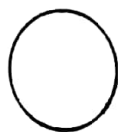

وايي شكونه په تا نه كوم خو
داسې بي وخته چې له كوره اوچي
زه دې د زړه له زوره خلاصه كېمه

شپړينه وايي له نظره به شي
هله قدم بده له درشله بهر
چې بسپلني درته لوكي كېمه زه

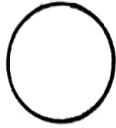

ما به له دې بلا نه څوك خلاصوي
ته چې په نيمه شپه كسي پرانيږي
پېريان راپاسي په ما كټ وپوي

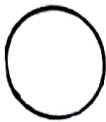

چې هلوځلو يې هېڅ خوند اونكړو
كونډې وېدل هرڅه په شرق اوڼگه
خو رب دې اوس زما خاوند اوڅښي

دُ ژوند رفتار لا اودرولے شي څوڪ
داسي په وړاندې زمانه لاره شي
چې آينه دانه وانه لاره شي

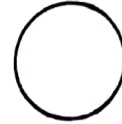

له خپل عادتو او پرېدے نه شي خو
اووړي داخل راتو غږ مه كوه
بيا به قسم دے داسي كار نه كوم

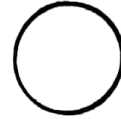

پخه توبه كه ي وېستې ده هم
په پټو سترگو پرې باور مه كوه
پرے كه اوسوزي خو ول وي پكناې

شېرېني ستاگياي په سر سترگو خو
كه دي زما دابده وړخ اوليده
درنه به اوښتي د شېرې خوبونه

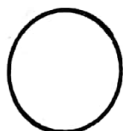

خانا زړه به خرابېني زما
لاخو مې سترگې هم ورغلي نه وي
تا د كچه خوبه راپاسولم

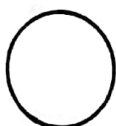

بهر چې نه كړې له درشل نه قدم
چې ي دولې د پلار له كوره اوځي
پوښه د بڼې جنازه پورته شوه

اوس راتہ خاندي چي ميسر غوثوي
ياد کړه چي حان به مې له ټوقې ورځه
نو تا به کړيکه کړي چي غرقه شومه

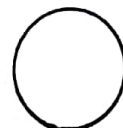

مردار خواره وي د ذت سره مخ
رب نه د باز غوندي فطرت او غواره
پر بنده د بل په نهرې تشخوند ما وه

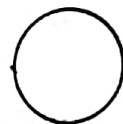

توره راواخله سر پرې غوڅ کړه زما
که د جابر سلطان په وړاندي چري
حقه خبره ما کولې نه شوه

چا درته او بنودلي دا خبري
چي د پهانسي تختي ته ما خپروي
او وايه ستا خوله کښي د چا ژبه ده

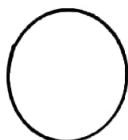

خدائے شته چي کانه جوړ په کور شوزما
مېرمنه داسې لاه کله شوه چي
لگيا ده توت ته بيکيا نه وايي

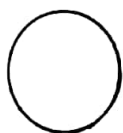

ستاسر تېزي خو يادېدي کلي کښي
نن دي د چا سترگي ليدلي دي چي
د پوکښي نه دي هوا وځي ده

وار مي خطا وي چي قيامت رانه شي
خو چي چا پيره اذانونه واورم
زبه مي قرار شي په سعيده پر بوخم

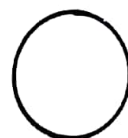

زه عجاھد يم د اسلام اومتی
د پر گنهکار يم خو که وخت راخي نو
زما د توري زور به هم او وينی

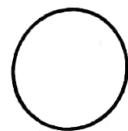

ساینس دے کنهوتضادونوکښي ورک
که مرحله د اختلاف راخي نو
په پتوسترگوبه قرآن پسي خم

خدائے شته چي ساه لاله تياره دوجوي
شبع له دي غمه وژلي ده ما
د پتگانو خون راپوري نه شي

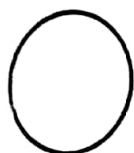

د خپل ماشوم خيال به ي نه ساتلو
چي رب ترې واخست نو اوس هغه بنغه
خان سره غپن کښي کوو اكي گرخوي

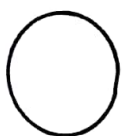

بي شکه خان بنائي شريفه وينه
دا درته نه وایم چي بددي اوو
خو د يو لاس گوتي هم فرق لري

يم بت شکن بت پرستي نه کوم
له انسانوپه خه طبعي اوکوم
زه لا اله الا الله واهمه

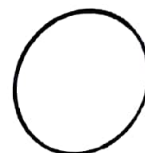

نن راته جبل کني يوقدي اوويل
هره خبره باندي سوچ وي پکار
توکلي لاري خولي ته نه رايي بيا

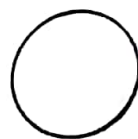

تا چي دالي کري راويس د ميني
د هغي پلارپه رنگي حال شو زما
چي ناوي نور ورته په کورناسته وي

کافي ره دومره اطمینان ماسره
چي مظلومانو سره مرسته کوم
او د ظالم مری ته لاس اچوم

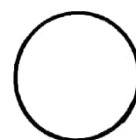

ما کني مگني خرابي دي منم
هېڅ د خپل خان زه صفائي نه کوم
خو رب دي نکوته اوس پام کړي زما

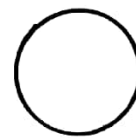

توبې اوباسمه توبې ماتوم
بلا کمزورے يم بي وسه يمه
رب ته زاري کوم چي ما اوغنيي

بن خو د عقل نه هم کار اخله
اوس چي په گوره باندي مري د بيمتان
خله ي زهرو باندي اوورنه

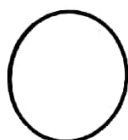

زه د انسان بي حرمتي نه كوم
خو چي وينا د پيغمبر رد كوي
نو كوڅه ډب سپي ترينه بنه كومه

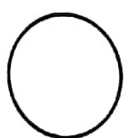

د سياسي رهتما ژوند خاوري شه
د امرسي خوند ي په خوله كني وي لا
يو زور اور ي بي نپتي كسه كړي

اش پرېوځي په ماحول د گناه
د بنسار له خلقو جوړ غېرت اووتو
دوه از مري يوه پيچري كني اوسي

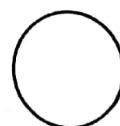

موشكافي دي ي په شرق اوگي
چي شريعت سره په لاره نه ځي
بيضي زه داسي تصوف نه منم

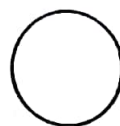

څنگه وي نوره د ايمان كزوري
رانه چي اوس د جبعي مونځ شي قضا
زړه كني زره هم ملاسته نه شم

بېخي صفا خبره اوکړمه خو
کښې مطلبونه ترې ياران اخلي
چاته له وږې اوس سلام نه کوم

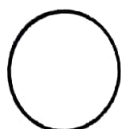

کښې بناسټونه يې په سترگو کښې وي
خو بې دسې يې راڅخه داسې کړي
لکه د ناوې مخ په اور اوسوزي

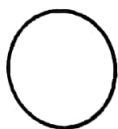

بې حايه ضد دې داسې رڼ مرېز کړم
لکه بيد بخته پښتنه پېغله چې
له ډېره سوخته خپل بگري ماتوي

هېڅ ترې نه طبع د انصاف مه کوه
چې عقیده يې جوړه شوې وي دا
جنگ کښې روا شي ناروا کاروند

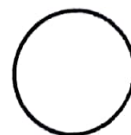

زه پخپل کور باندې تېر اوښه اوس
هم يوه لار ده هره ورځ پرې ښه
خو روزانه راته څه رې بدلوي

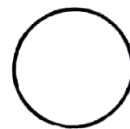

وېل يې داسې څه خبره نه وه
خو هېڅ بې هڅه چې رابگر شوې په ما
تا جوړ مې پسي شوملې څکاي دي

ماه وایه، نه پته پته بی نسر په گوته
راسره داسی گوته تا اوکپه چی
په غریب دلو سترگو هڅه نه وینم

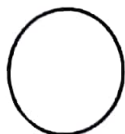

د تکلف محتاجه نه ده، مینه
وس چی دی نه رسی زمالیونوی
تاوده ستونه راته خله کوی

که ی په کور کښی هڅه درک نه لگی
خو چی مېلمه راکړه راشی نو بیا
ورله خپل خان حلالوے شمه

بلا خوندونه به پکښی وی منم
خودا د مینې سپکاوے کښمه
تنده د کمل په پرخه نه ماتوم

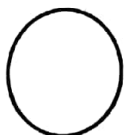

اونی په دغه غم کښی خان اوخوړه
زما پخې مېوی به دی موسم کښی
د چا سپرو جولو ته خان غورخوے

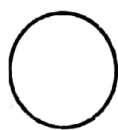

خپله لمنه په خان مے اړوه
دا ته چی بل بریندوی اومنه
ستا بیه له سره هم پټکے پرېوځی

دا بی نیازی د محبت اووینده
وايي د لوبې نه دې مړه شمه خو
رانه به نیار ته مزدوری له نه شي

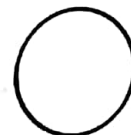

د ترخه مه اوخه د کلي اوخه
ستا مجبوری بی خایه نه دي منم
خو شوک په چم مالت کني غلانه کوي

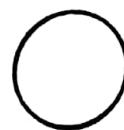

پي چې د تي ماشوم له نه ورکوي
ته خان ته مور په خه خبره وايي
سپي هم چو له خپل شوده ورکوي

اووایه بناده ورخ به خه اوویني
چې دوه پسي دا پستانه اوکوي
توله شپه وې ککوي حجره کني

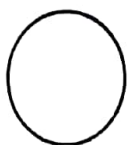

زار د نیاریانو له نرمی نه شمه
بنهي ي دوسره په سر اوختي
اوس ترې پستی له لوبی هم نه موي

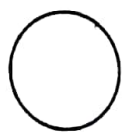

لکه شیشه ي زره ذره ذره شي
د شپي چې پاسي د رڼا قاتلان
په کانو اولي د کوخو بلیونه

هسي بي حايه خوشحال بي په خه
ما چي ترياقي د محبت خلكه دے
د ماد په زهرو باندې نه مرمه زه

کور لانه ورک دے او د ژمي شپه ده
ستا د نظر تاوونه هم ساره دي
دا بي حسي مې چرتاه کاڼه نه کړي

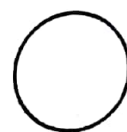

سترگي په دې کني خه مړي شي دچا
چي سپر اوږه خان له پيدا کړمه زه
نو د کارغانو سېل راټول شي په ما

د سانس دا معجزه هم اوويني
مياندوته داسې ستنې اوگوي
چي په بچو ورله زيږه راوولي

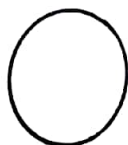

چي ئې په ټي وي اشتهار اوکته
وسل ئې دا په بڼو مېر ظلم دے
دوو نه سېوا بچي راوړه نه شم

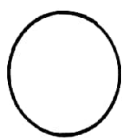

دخدای کارونو کني خوک خه اووايي
زما نظر چي په لټون و د چا
اوس مې په سترگو باندې بڼه نه لکي

سر ترې قلم کړه ورته گوري خله
له دې نه لويه بې ننگي نشته دے
پلار چې راپاسي خپله لور خرڅوي

د پښتو شمله به نه تپتوي
خبره ستا زما تر منځه ده او
ته د بېگم نه مشوره اخلي

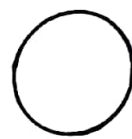

رښتيا وينا به په هر حال کښي کوم
سترگه زما د هېڅ نه هم نه رږي
په ما توتان خله څنډې شپړيږي

د چاپه نه غوښتلو هېڅ اونه شو
د دوو پيه تېر کښي ئې لس اوزېږول
خانداني منصوبې غرقه کړله

د احمقانو څه لکي خونه وي
وايي خوشحاله کورنۍ هغه ده
چې ماشومان پکښي غوږل نه کوي

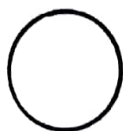

چرته د يو لاسه خټلے دے پېرې
تا چې په خپو نگرينې پورې کړې
زه به دې هم تپوس له در نه شمه

شوک د فطرت لاري نيولے نه شي
زغم چي سدوا شي تاته بنه پته ده
گرداني شهلا، آتش نشان شي غرونه

نن چي مي شوندي ورته اوچيچلي
وٺل مي خپل علاجه په وخت وي پکار
ستا په مانغو کښي جوړ چينچي شوک دے

شوک ترينه سمه ورځ بيدلے نه شي
راښه مي اوښکو په رخسار خواره کړه
بنکاري چي بيا چاته اوبه خروي

وېر مبارک ورته د لوسته وادله شه
خوستا د سپين سر نه قربان شم ابي
بسي له مياندو نه چي شوکوي

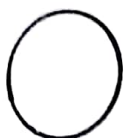

هر شخه چي ووخوتابا چوڼ نه کوو
راته په شا چا وټولے مي جور
داسي چي خولي پوري ده چه اوترو

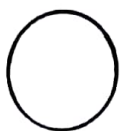

درسه دا خبره نه منه
که زړه دي تور دے له دنيا زاهد
نو بيا د کور سفېدي خله کوي

زُهَ هَادِثُو رَا ثَوْنَدِے کَرِے يِمِه
رَانِه چِي لَاس دُ مِيَنِي رَابَنگَلُو تَا
دُ سِيِنَد چِيُو رَالِه پِنَاه رَاکِرِي

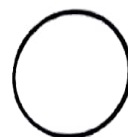

تِه خِيَلِه لُور خُور قَرَمِيَنَه گَمِيَنَه
خُور مَآخُه دَاسِي اُورِيَدِي دِي چِي
خِيَلِه بَرَجُو لِه پَرِي بَاتِه بِنُه وَي

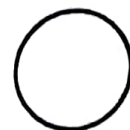

دُ ثَوْنَد پِه هَر پَرَاؤ تَنُور لِيَه دِے
دُ بَارَانُونُو اِنْتَار مَه کُوه
چَرْتِه وَرِيچِي غَرغَنَدِه اُونکِرِي

دُ دِش دَا لُوئُ اِحْسَان بَه خُوك هِيروِي
لَا جِيِنَاوِي دُ لُشُو کَالُو نُه وَي
دُ پِنغَلتُوب غُورخُنگ ي مِلَا مَاتِه کِرِي

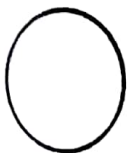

چَالِه هَم نُه وِرکُوي حُائُے پِه زِرُه کِنِي
پِه صَفَايِي بَانَدِي ي مِه تَبَرُوخُه
هِيرو خِيَل مَح دُ اِيِيَنِي نَتِه دِے

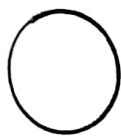

سِرکِه مِي غُوارِي نُو پِه خُود کِنِي اِه
کِه سِيَادِي دِي پِه حُان رَاوَسْتَلِي
سِر بِه هَرخُه تِه وِر پِه خُوي کِرِي زُه

ويڻي ۽ اوڻڪلي زما د وجود
ما ڊاڪٽرانو باندي مه گرجوي
رب دي د خولي لاري داروگري زما

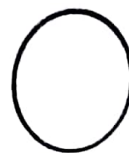

زه بدگمانه ستاپه مينه نه يم
خو ڇڻڪه زده ڪم د راگونو ڙبه
مزدور غريب د لوڊي غور نه ويڻي

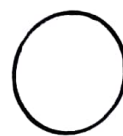

شهريني دا يو اعتراف به ڪوي
درد د خدا پرده ڪنبي مه پتوه
خلق د مات نونبي اواز پيڙني

راته ۽ مه وينهه ڇري پر پرده
يتيم ڪه ڊر هم خدا ۽ خوشحاله ڪريو
خو د ڙپا عادت تري اوننه وتو

چاته د سڀي سڀي نظر نه ڪوي
هسي بي هاڻه پري خان مه سڪوه
ڪانه هغه دروند وي ڇي پروت وي پها ۽

د حقيقت زهر گوتاهي دي ما
زه خو د خوب دنيا ڪنبي نه اوسمه
پنڀله به ڇه غبڻه ڪنبي زو ۽ راڪوي

دُ شاعر چاپ کتابونه

۱. دُ رنہا سپوری، پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۱ء)
۲. ہم آئینوں کے قیدی، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۳ء)
۳. سترگو کني خوب دُ چکودر ياتي نه شو
پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۶ء)
- روپے ايوارډ يافته چاچا کریم بخش ايوارډ ۱۹۹۶ء
۴. راتہ غويرونو کني بنگري شرنگوي
دُ پښتو هايکو مجموعہ (چاپ ۱۹۹۸ء)
۵. گرفت، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۹ء)
۶. کاني دکھل پنه لاس کني خود نه گوي
دُ پښتو هايکو مجموعہ (چاپ ۲۰۰۰ء)

ناچاپ کتابونه

۱. وايه زما دُ خوب تعبير به شد وي
پښتو شعري مجموعہ
۲. رضا حمداني شخصيت اور شاعري، ایم۔ فل مقالہ
۳. بيباکئي اظهار، دُ اردو تقريرونو مجموعہ

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**